

Warszawa, dnia 16 lutego 2012 r.

Poz. 7

**WYTYCZNE NR 3
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI**

z dnia 15 lutego 2012 r.

w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo – śledczych przez policjantów¹⁾

Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, z późn. zm.²⁾) ustala się, co następuje:

**Rozdział 1.
Objaśnienia ogólne**

§ 1. Postępowanie przygotowawcze to nie tylko uporządkowany ciąg czynności procesowych przeprowadzanych przez policjantów w sposób określony w powszechnie obowiązujących przepisach prawa karnego, czyli w ustawach i rozporządzeniach wykonawczych do ustaw, ale także wiele innych czynności, których wyniki mają bezpośredni lub pośredni wpływ na efekty poszczególnych przedsięwzięć procesowych, a tym samym na osiągnięcie celów dochodzenia lub śledztwa.

§ 2. Efekty uzyskiwane w postępowaniu przygotowawczym są zależne przede wszystkim od planowania przebiegu postępowania (działania w sposób planowy) oraz od zaangażowania do prowadzenia postępowania optymalnej liczby policjantów i udzielenia im wsparcia środkami będącymi w dyspozycji różnych komórek organizacyjnych służby kryminalnej, a także innych służb policyjnych.

¹⁾ Niniejsze wytyczne były poprzedzone zarządzeniem nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców (Dz. Urz. KGP z 2005 r. Nr 1, poz.1), które traci moc z dniem 29 lutego 2012 r., z wyjątkiem przepisów działów 15 i 16, które tracą moc z dniem 31 grudnia 2012 r., na podstawie § 59 zarządzenia nr 109 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie niektórych form organizacji i ewidencji czynności dochodzeniowo-śledczych Policji oraz przechowywania przez Policję dowodów rzeczowych uzyskanych w postępowaniu karnym (Dz. Urz. KGP poz.6).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 217, poz. 1280 i Nr 230, poz. 1371.

§ 3. 1. Zakres przedmiotowy niniejszych wytycznych obejmuje te praktyczne aspekty prowadzenia postępowania przygotowawczego, które sprawiają najwięcej kłopotów interpretacyjnych, oraz mają szczególnie istotny wpływ na efektywność policyjnych czynności dochodzeniowo-śledczych wykonywanych podczas prowadzenia postępowań i czynności zleconych przez sąd lub prokuratora na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³⁾), zwanej dalej „k.p.k.”.

2. Wytyczne zawierają objaśnienia dotyczące nie tylko prowadzenia karnego postępowania przygotowawczego, ale także wskazówki ułatwiające właściwe stosowanie przepisów regulujących:

- 1) prowadzone w trybie art. 307 k.p.k. postępowanie sprawdzające (poprzedzające postępowanie przygotowawcze);
- 2) wykonywanie w trybie art. 17 § 2, art. 308 i art. 488 § 1 k.p.k. oraz art. 37 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.⁴⁾), zwanej dalej „u.p.n.,” czynności zabezpieczających dowody w niezbędnym zakresie (choćby czynności te nie są poprzedzone formalnym wszczęciem postępowania karnego, to jednak oznaczają faktyczne wszczęcie tego postępowania);
- 3) wykonywanie fragmentarycznych czynności dowodowych w trybie art. 327 § 3 i art. 488 § 1 k.p.k. oraz art. 37 § 2 u.p.n.

3. Wytyczne zostały opracowane z uwzględnieniem odnoszących się do udziału Policji w postępowaniu karnym przepisów:

- 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. Nr 49, poz. 296, z późn. zm.⁵⁾), zwanego dalej „regulaminem prokuratury”;
- 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.⁶⁾).

Rozdział 2.

Przyjmowanie zawiadomienia o przestępstwie, prowadzenie postępowania sprawdzającego i wykonywanie czynności procesowych w niezbędnym zakresie dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem

§ 4. 1. Zawiadomienie o przestępstwie powinno być przyjęte od każdej osoby, która w tym celu zgłosiła się w jednostce organizacyjnej Policji lub zwróciła się do policjanta w jakimkolwiek innym miejscu - również wtedy, gdy inna jednostka Policji lub inny organ ścigania jest właściwy miejscowo lub rzeczowo do prowadzenia postępowania przygotowawczego.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228, Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246 i Nr 53, poz. 273 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135 i Nr 217, poz. 1280.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 112, poz. 654, Nr 149, poz. 887 i Nr 191, poz. 1134.

⁵⁾ Zmiana wymienionego rozporządzenia została opublikowana w Dz. U. z 2012 r. poz. 9.

⁶⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały opublikowane w Dz. U. z 2009 r. Nr 224, poz. 1806 oraz z 2010 r. Nr 40, poz. 232 i Nr 229, poz. 1503.

2. Jeżeli nie można sporządzić protokołu przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie wobec niemożności dostatecznie komunikatywnego porozumienia się z zawiadamiającym z powodu jego specyficznego stanu psychofizycznego albo nieznamomości języka polskiego przy jednoczesnej niemożności natychmiastowego sprowadzenia tłumacza - policjant sporządza jedynie notatkę urzędową wskazującą taki powód i zawierającą opis informacji na temat zgłaszanego przestępstwa, jakie udało się uzyskać.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, protokół spisuje się w odpowiednim do okoliczności terminie późniejszym, na który należy wezwać osobę zawiadamiającą o przestępstwie.

4. Sporządzenie protokołu przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie nie jest konieczne, jeżeli zawiadomienie zostało złożone na piśmie, bowiem według art. 143 § 1 pkt 1 k.p.k. spisania protokołu wymaga jedynie przyjęcie ustnego zawiadomienia.

5. Protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie od osoby niewładającej językiem polskim sporządza się zawsze z udziałem tłumacza, a od osoby głuchej, niemej lub głuchoniemej - z udziałem tłumacza języka migowego (daktyloga). Należy jednak zaznaczyć, że zgodnie z art. 204 § 1 pkt 1 k.p.k. można bez udziału daktyloga przyjąć od osoby głuchej lub niemej zawiadomienie o przestępstwie w formie pisemnej, a także przesłuchać taką osobę wyłącznie na piśmie. Nie można natomiast prowadzić postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, jeśli podejrzany jest głuchy lub niemy albo niewidomy, co wynika z treści art. 325c pkt 2 k.p.k.

6. Przed sporządzeniem protokołu z przyjęcia zawiadomienia od sprawcy przestępstwa (w przypadku tzw. samooskarżenia) uprzedza się zawiadamiającego o odpowiedzialności karnej określonej w art. 238 k.k., a następnie po sporządzeniu protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie przesłuchuje zawiadamiającego w charakterze podejrzanego albo występuje do prokuratora z wnioskiem o przesłuchanie, jeżeli postępowanie przygotowawcze powinno być wprowadzone w formie śledztwa lub zachodzą podstawy do zastosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

7. Jeżeli o przestępstwie zawiadamia osoba małoletnia, która nie ukończyła jeszcze 17 lat, należy taką osobę najpierw zapoznać z treścią art. 233, 234 i 238 k.k., z uprzedzeniem nie o odpowiedzialności karnej za naruszenie tych przepisów (za składanie fałszywych zeznań, fałszywe oskarżenie lub fałszywe zawiadomienie przestępstwie), lecz o konsekwencjach prawnych ich naruszenia przewidzianych w art. 6 u.p.n.

8. W związku z tym, iż zgodnie z art. 304a k.p.k. jednocześnie z przyjęciem ustnego zawiadomienia o przestępstwie należy osobę zawiadamiającą przesłuchać w charakterze świadka, należy pamiętać o zastrzeżonej w art. 171 § 3 k.p.k. obecności przedstawicieli ustawowych lub faktycznych opiekunów podczas przyjmowania zawiadomień o przestępstwach i przesłuchiwanie w charakterze świadków nieletnich w wieku do 15 lat, a także o wyłącznej kompetencji sądu do przesłuchiwanie w charakterze świadków nieletnich w wieku do 15 lat pokrzywdzonych przestępstwami kwalifikowanymi z rozdziałów XXV i XXVI k.k.⁷⁾ (art. 185a § 1 i 2 oraz art. 185b § 1 k.p.k.).

§ 5. 1. W razie otrzymania zawiadomienia o przestępstwie ściganym na wniosek, należy uzyskać taki wniosek od osoby do tego uprawnionej, czyli od pokrzywdzonego. Ponadto, w myśl art. 51 i art. 52 k.p.k. w przypadkach określonych w tych artykułach do złożenia wniosku o ściganie jest uprawniony przedstawiciel ustawowy lub opiekun pokrzywdzonego albo osoba najbliższa pokrzywdzonemu. Wniosek o ściganie może być złożony ustnie do protokołu lub na piśmie, przy czym k.p.k. nie wymaga żadnej szczególnej formy tego pisma. Nie wystarczy samo zawiadomienie o przestępstwie złożone przez pokrzywdzonego, jeżeli nie zawiera wyraźnego żądania ukarania sprawcy. W takim przypadku należy uzyskać wyraźne oświadczenie pokrzywdzonego, czy składa wniosek o ściganie, które może być zamieszczone w odrębnym protokole przyjęcia wniosku o ściganie albo w protokole przesłuchania pokrzywdzonego w charakterze świadka.

2. Wniosek o ściganie można przyjąć także od osoby, która nie ukończyła 18 lat, jeśli osoba ta nabyła pełną zdolność do czynności prawnych poprzez zawarcie małżeństwa, chociażby nawet małżeństwo zostało później unieważnione.

3. Wniosek o ściganie w przypadku przestępstwa popełnionego na szkodę osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo powinien być przyjęty nie od tej osoby, lecz od przedstawiciela ustawowego albo innej osoby, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje.

⁷⁾Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przeciwko rodzinie i opiece

4. Jeżeli pokrzywdzona osoba dorosła nie jest ubezwłasnowolniona chociażby częściowo, ale z okoliczności faktycznych wynika, że nie składa wniosku o ściganie dlatego, że z uwagi na zaburzenia psychiczne może nie rozumieć swojej sytuacji prawnej - organ Policji prowadzący postępowanie karne powinien wystąpić do sądu opiekuńczego o ustanowienie kuratora w tym zakresie. Należy również wystąpić do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wydanie zarządzenia zastępującego wniosek o ściganie, jeśli przedstawiciel ustawowy lub opiekun nieletniego pokrzywdzonego nie chce złożyć wniosku o ściganie i przez to narusza dobro nieletniego, albo jest sprawcą danego przestępstwa.

§ 6. 1. Uzupelnienia informacji zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie poprzez przesłuchanie w charakterze świadka osoby zawiadamiającej można dokonać tylko raz, chyba że osoba zawiadamiająca przed wydaniem postanowienia kończącego postępowanie sprawdzające sama zgłosi zamiar uzupełnienia swoich zeznań.

2. W postępowaniu sprawdzającym, o którym mowa w art. 307 k.p.k., mogą być ponadto wykonywane w szczególności następujące czynności:

- 1) skierowanie do odpowiedniej instytucji pisemnego żądania udzielenia w wyznaczonym terminie informacji o określonym fakcie lub zdarzeniu;
- 2) przyjęcie od przedstawiciela pokrzywdzonej instytucji lub organu kontroli pisemnych lub ustnych i udokumentowanych w notatce urzędowej uzupełniających informacji;
- 3) zażądanie od zawiadamiającego przedstawienia w wyznaczonym terminie dodatkowych dokumentów albo informacji, niezbędnych dla prawidłowej oceny zdarzenia;
- 4) uzyskanie od osoby pokrzywdzonej kopii posiadanej przez tę osobę dokumentacji medycznej, istotnej dla oceny zdarzenia, którego dotyczy zawiadomienie o przestępstwie w szczególności skierowania do szpitala, innego zakładu opieki zdrowotnej lub osoby udzielającej świadczeń zdrowotnych poza zakładem, skierowania na badania diagnostyczne i konsultacje, zaświadczenia, orzeczenia, opinii lekarskiej, karty przebiegu ciąży oraz karty informacyjnej z leczenia szpitalnego;
- 5) skierowanie do prokuratora wniosku o wystąpienie do odpowiedniego podmiotu leczniczego o udostępnienie dokumentacji medycznej istotnej dla oceny zdarzenia, którego dotyczy zawiadomienie o przestępstwie, w szczególności dokumentacji medycznej indywidualnej wewnętrznej w postaci historii zdrowia i choroby oraz historii choroby, pod warunkiem, że potrzeba dostępu jest związana z celem prowadzonego postępowania;
- 6) skierowanie do właściwej instytucji żądania przeprowadzenia kontroli w określonym zakresie;
- 7) udokumentowanie dla potrzeb postępowania przygotowawczego informacji uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych.

3. W razie potrzeby weryfikowania informacji o przestępstwie uzyskanej z innego źródła niż zawiadomienie o przestępstwie, np. własnych informacji Policji nasuwających przypuszczenie popełnienia przestępstwa, sprawdzeń dokonuje się przede wszystkim poprzez wykonanie odpowiednich czynności operacyjno-rozpoznawczych, w terminach określonych w przepisach regulujących formy i metody wykonywania tych czynności. Należy przy tym dochować terminu określonego w art. 307 § 1 k.p.k. Termin ustalony w art. 307 § 1 k.p.k. ma charakter instrukcyjny, co oznacza, że wszczęcie dochodzenia po upływie trzydziestu dni od przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie będzie skuteczne. Wskazane jest jednak podejmowanie decyzji o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego przed upływem tego terminu, bowiem jeśli zawiadamiający o przestępstwie lub pokrzywdzony ujawniony w trakcie postępowania wyjaśniającego nie otrzymają informacji o decyzji co do wszczęcia postępowania przygotowawczego w ciągu sześciu tygodni od złożenia zawiadomienia - mogą wystąpić z zażaleniem na opieszałość organu ścigania.

4. Policja nie jest obowiązana do zawiadamiania prokuratora o podjęciu postępowania sprawdzającego. Nadzór prokuratora nad tym postępowaniem ma więc zasadniczo charakter następczy i polega na weryfikacji (zatwierdzeniu) wydanego przez Policję postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego (zgodnie z art. 325e § 2 k.p.k.). Może to być jednak nadzór bieżący, jeśli prokurator w trybie art. 326 § 1 k.p.k. zawiadomi o wdrożeniu nadzoru bieżącego organ Policji prowadzący postępowanie sprawdzające. Nadzór prokuratora w zakresie postępowania sprawdzającego jest także ograniczony do przypadków, kiedy nie wszczyna się postępowania przygotowawczego, bowiem zgodnie z art. 325e § 1 k.p.k. o wydawanych przez Policję postanowieniach o wszczęciu dochodzenia nie tylko nie powiadamia się prokuratora, ale nie wymagają one nawet uzasadnienia i mogą być zamieszczane w treści protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie.

5. W postępowaniu sprawdzającym policjant nie może wykroczać poza ustalenia, które są niezbędne do podjęcia decyzji co do wszczęcia lub odmowy wszczęcia postępowania przygotowawczego i nie może realizować celów postępowania przygotowawczego. Jeżeli występuje jedna z okoliczności wyłączających ściganie i wymienionych w art. 17 § 1 k.p.k. lub art. 151 k.k.s., nie przeprowadza się postępowania sprawdzającego, a gdy już podjęto czynności w postępowaniu - należy je natychmiast zakończyć.

6. Jeżeli w toku postępowania sprawdzającego okaże się, że czyn będący przedmiotem tego postępowania stanowi tylko wykroczenie, wydaje się postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego i podejmuje dalsze czynności w trybie przewidzianym dla wykroczeń, według procedury ustalonej w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848, z późn. zm.⁸⁾). W tym celu należy wykonać uwierzytelnione odpisy materiałów postępowania sprawdzającego i po uprawomocnieniu się postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego przekazać do właściwej miejscowo komórki organizacyjnej Policji prowadzącej sprawę o wykroczenie.

7. Nie wydaje się postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego, jeżeli postępowanie sprawdzające, które nie dostarczyło podstaw do wszczęcia postępowania przygotowawczego, podjęto na podstawie zawiadomienia anonimowego. Jeżeli anonimowe zawiadomienie złożone bezpośrednio do Policji dotyczyło przestępstwa, dla którego właściwą formą postępowania przygotowawczego jest dochodzenie - sporządza się notatkę urzędową uzasadniającą odstąpienie od wszczęcia postępowania przygotowawczego, podlegającą akceptacji bezpośredniego przełożonego policjanta prowadzącego postępowanie sprawdzające. Kopię tej notatki należy dostarczyć prokuratorowi, jeśli przekazał Policji anonimowe zawiadomienie.

8. Notatkę, o której mowa w ust. 7, sporządza się także w przypadku zakończonych negatywnym rezultatem sprawdzeń własnych informacji Policji nasuwających przypuszczenie popełnienia przestępstwa.

§ 7. 1. Policjant jest obowiązany wykonywać polecenia prokuratora obecnego podczas dokonywania czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., w zakresie dotyczącym przebiegu tych czynności, przy czym w razie uznania takiej potrzeby może zwrócić się do prokuratora o wydanie polecenia na piśmie.

2. Wykonywane w trybie art. 17 § 2 k.p.k. czynności zabezpieczające ślady i dowody nie mogą polegać na przesłuchaniu w jakimkolwiek charakterze osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa.

3. W ramach czynności zabezpieczających ślady i dowody przestępstwa dopuszczalne są wszystkie uznane za niezbędne czynności dowodowe, które w art. 308 § 1 k.p.k. wymieniane są tylko przykładowo i nie jest to wyliczenie wyczerpujące. Policja nie ma obecnie ustawowego obowiązku powiadamiania prokuratora o podjęciu czynności w trybie art. 308 k.p.k., co sprawia, że zakres ewentualnego nadzoru prokuratora nad tymi czynnościami musi być ograniczony, co wynika także z istoty tych czynności - powinny być przez policjanta realizowane natychmiast, bez zwłoki wynikającej z oczekiwania na przybycie prokuratora, jeżeli warunkuje to skuteczne zabezpieczenie śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 214, poz. 1344 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228, Nr 197, poz. 1307 i Nr 225, poz. 1466. oraz z 2011 r. i Nr 217, poz. 1280 oraz z 2011 r. Nr 217, poz. 1280.

4. Ocena, czy w konkretnej sytuacji zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki w rozumieniu art. 308 § 2 k.p.k., jest pozostawiona uznaniu policjanta wyznaczonego do wykonywania czynności procesowych. W art. 308 § 2 k.p.k. wymienia się tylko jedną przesłankę ocenną: obawę zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, która niewątpliwie zaistnieje, np. jeśli nie uniemożliwi się wcześniejszego porozumienia się osoby, która będzie przesłuchana, ze świadkami lub innymi osobami uczestniczącymi w przestępstwie.

5. Nie jest konieczne wydawanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów w dochodzeniu prowadzonym po uprzednim wykonaniu czynnościach niecierpiących zwłoki w trybie art. 308 § 2 k.p.k., gdyż w dochodzeniu takie postanowienie nie jest w ogóle potrzebne poza przypadkami, gdy podejrzany jest tymczasowo aresztowany, co wynika z art. 325g § 1 k.p.k. Jeżeli natomiast w trakcie tego dochodzenia okaże się, że zarzut postawiony w trybie art. 308 § 2 k.p.k. jest niezasadny wobec danej osoby, to należy wydać postanowienie o umorzenia postępowania przygotowawczego wobec tej osoby na podstawie art. 322 k.p.k., który odnosi się literalnie do śledztwa, ale poprzez art. 325a k.p.k. normuje także umarzanie dochodzenia.

§ 8. 1. W razie otrzymania zawiadomienia o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego, Policja na podstawie art. 488 § 1 k.p.k., przyjmując na żądanie pokrzywdzonego ustną lub pisemną skargę o przestępstwie ściganym z oskarżenia prywatnego, dąży do uzyskania informacji, o których mowa w art. 487 k.p.k.

2. Policja na podstawie art. 488 § 1 k.p.k., zabezpiecza dowody przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, w szczególności gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia oględzin miejsca zdarzenia i zabezpieczenia śladów.

3. Po przyjęciu skargi, o której mowa w ust. 1, Policja przesyła ją do właściwego sądu dołączając dowody, jeśli zaistniała potrzeba ich zabezpieczenia. O przesłaniu skargi zawiadamia się pokrzywdzonego.

4. Jeżeli skarga dotyczy żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, Policja występuje z wnioskiem do prokuratora o przekazanie skargi prokuratorowi wojskowemu.

5. Jeżeli Policja przeprowadziła czynności dowodowe na polecenie sądu wydane na podstawie art. 488 § 2 k.p.k. - do materiałów przekazywanych do sądu załącza się materiały z czynności przeprowadzonych w trybie art. 308 k.p.k. - jeżeli były dokonywane.

6. Skargę należy niezwłocznie przelać prokuratorowi z wnioskiem o rozważenie wszczęcia postępowania ściganego z urzędu, jeżeli Policja uzna, iż czyn przestępny godzi bezpośrednio nie tylko w chronione prawem interesy pokrzywdzonego, ale także w dobra ogólne, a w szczególności:

- 1) pokrzywdzony jest osobą nieporadną ze względu na wiek, chorobę lub kalectwo;
- 2) czyn określony w art. 212 lub 216 k.k. został popełniony za pomocą środków masowego komunikowania;
- 3) czyn został nagłośniony medialnie i bulwersuje opinię społeczną.

7. Jeżeli w toku postępowania przygotowawczego wszczętego w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego okaże się, że czyn będący przedmiotem postępowania jest przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego, Policja występuje do prokuratora z wnioskiem o kontynuowanie ścigania z urzędu z uwagi na wymagający tego interes społeczny, albo umorzenie postępowania przygotowawczego, gdy interes społeczny nie wymaga objęcia tego przestępstwa ściganiem z urzędu.

§ 9. 1. W sprawach karnych związanych z pomocą prawną dla państwa obcego Policja dokonuje czynności dowodowych tylko na polecenie prokuratora lub sądu.

2. Na polecenie prokuratora lub sądu Policja dokonuje doręczeń i ustaleń oraz sprawdzeń w administrowanych bazach danych, przestrzegając następujących zasad:

- 1) czynności dokonuje się w zakresie wskazanym przez prokuratora lub sąd;
- 2) czynności dokonuje się poza zwykłą kolejnością spraw wpływających do jednostki lub komórki organizacyjnej Policji;
- 3) dokumenty powinny być, w miarę możliwości, sporządzane pismem maszynowym lub za pomocą komputerowego edytora tekstu oraz opatrzone pieczęcią urzędową; w treści pism nie używa się skrótów nazw aktów prawnych i nazw własnych, w szczególności nazw instytucji lub organów.

3. W przypadku polecenia dokonania sprawdzeń i ustaleń w bazach danych, których administratorem jest organ inny niż Policja, informuje się pisemnie prokuratora lub sąd o braku możliwości wykonania polecenia, wskazując właściwy organ.

4. Skierowany do Policji wniosek o udział w czynnościach przedstawiciela zagranicznego organu ścigania, bez rozpatrzenia przekazuje się niezwłocznie prokuratorowi lub sądowi.

5. Jeżeli policjant uzna, że w prowadzonym przez niego postępowaniu przygotowawczym zachodzi konieczność dokonania za granicą czynności lub uzyskania niezbędnego materiału dowodowego, zwraca się pisemnie do prokuratora o wystąpienie z wnioskiem o udzielenie pomocy prawnej w tej sprawie. W piśmie należy podać informacje, o których mowa w § 273 ust. 2 regulaminu prokuratury, w szczególności należy przytoczyć, w miarę możliwości, dane personalne oraz adresy osoby podejrzanej i świadków, określić stan faktyczny sprawy ze wskazaniem kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego podejrzanemu, wskazać czynności, które mają być przeprowadzone, a w razie potrzeby dołączyć materiały pozwalające na zidentyfikowanie osób, których czynności mają dotyczyć.

6. W piśmie, o którym mowa w ust. 4, można także zamieścić wniosek o dopuszczenie do obecności podczas czynności dokonywanej za granicą, policjanta prowadzącego postępowanie lub innego policjanta.

7. W razie istnienia okoliczności, o których mowa w art. 607a k.p.k. z zastrzeżeniem przepisu art. 607b k.p.k., Policja zwraca się pisemnie do prokuratora o wystąpienie do właściwego sądu okręgowego o wydanie europejskiego nakazu aresztowania. W piśmie, poza uzasadnieniem, należy zamieścić informacje niezbędne do sporządzenia europejskiego nakazu aresztowania, określone w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie wzoru europejskiego nakazu aresztowania (Dz. U. Nr 73, poz. 664 i Nr 99, poz. 1004).

8. W razie istnienia okoliczności, o których mowa w art. 589b i 589c k.p.k., Policja zwraca się pisemnie do właściwego miejscowo prokuratora o wystąpienie do Prokuratora Generalnego o powołanie wspólnego zespołu śledczego w drodze porozumienia z właściwym organem państwa obcego. W piśmie tym, poza uzasadnieniem, należy zamieścić informacje przewidziane w art. 589b § 3 k.p.k. oraz zalecane we wzorze załączonym do rezolucji Rady Europejskiej z dnia 26 lutego 2010 r. w sprawie wzoru umowy o powołaniu wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego (JIT) (Dz. Urz. UE C 70 z 19. 3. 2010, str. 1).

Rozdział 3.

Wydanie postanowienia o wszczęciu dochodzenia

§ 10. 1. Jeżeli okoliczności przytoczone w zawiadomieniu o przestępstwie nie wymagają bezzwłocznego podjęcia czynności, a uzasadniają podejrzenie popełnienia przestępstwa, policjant wyznaczony do prowadzenia postępowania, niezwłocznie wydaje postanowienie o wszczęciu dochodzenia.

2. Postanowienia o wszczęciu dochodzenia nie wydaje się, jeżeli po przeprowadzeniu czynności w trybie art. 308 § 1 k.p.k. brak jest pozytywnych rokowań co do wykrycia sprawy w drodze dalszych czynności procesowych albo ujawniono przesłankę określoną w art. 17 § 1 k.p.k.

3. W razie uprzedniego przeprowadzenia postępowania w niezbędnym zakresie, jeżeli istnieją przesłanki do wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia, należy je wydać niezwłocznie.

4. Postanowienie o wszczęciu dochodzenia należy wydać również w przypadku prowadzenia czynności, o których mowa w art. 325f k.p.k., dłużej niż 5 dni lub jeżeli niezwłocznie po wykonaniu czynności w trybie art. 308 § 1 k.p.k. nie wydano decyzji kończącej postępowanie bądź nie przekazano postępowania do innego organu lub do właściwej miejscowo jednostki Policji.

§ 11. 1. W toku prowadzonego dochodzenia policjant występuje do prokuratora z wnioskiem o wydanie postanowienia o wszczęciu śledztwa, jeżeli zaistniały okoliczności uzasadniające zmianę formy postępowania ze względu na czyn lub osobę sprawcy.

2. Policjant niezwłocznie wydaje postanowienie o wszczęciu dochodzenia wcześniej umorzonego - po podjęciu na nowo, wznowieniu lub po uchyleniu przez prokuratora prawomocnego postanowienia o umorzeniu - tylko wówczas, gdy przed umorzeniem dochodzenia nie było wydane postanowienie o wszczęciu.

3. Policjant nie jest uprawniony do wydania postanowienia o wszczęciu dochodzenia w sprawach o przestępstwo z oskarżenia prywatnego.

§ 12. 1. W postanowieniu o wszczęciu dochodzenia, poza warunkami formalnymi określonymi w art. 94 § 1 k.p.k. i danymi określonymi w art. 303 k.p.k. (określenie czynu polegające na wskazaniu czasu i miejsca jego popełnienia oraz jego kwalifikacji prawnej), policjant w sposób zwięzły wskazuje okoliczności faktyczne należące do znamion przestępstwa, wartość przedmiotu przestępstwa albo szkody wyrządzonej lub grożącej, czas i miejsce popełnienia przestępstwa oraz osobę pokrzywdzoną.

2. W postanowieniu o wszczęciu dochodzenia nie określa się osoby podejrzanej o popełnienie czynu będącego przedmiotem postępowania. Wyjątkowo, wskazanie sprawcy w opisie czynu może nastąpić, gdy jest to niezbędne dla jego poprawnego określenia, w szczególności w razie przestępstw indywidualnych, w których od cech osoby sprawcy zależy przestępczość czynu oraz forma postępowania, a jednocześnie zachodzą warunki do niezwłocznego sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub przesłuchania osoby podejrzanej (art. 325g § 2 k.p.k.).

§ 13. Informacja o wszczęciu dochodzenia o czyn, którym zostało pokrzywdzonych wiele osób nieustalonych w chwili wydania postanowienia i występują znaczne utrudnienia w tym zakresie, może nastąpić poprzez ogłoszenie w prasie, radiu, telewizji lub Internecie.

Rozdział 4. Czynności dowodowe - objaśnienia ogólne

§ 14. 1. W śledztwie powierzonym Policja może wnioskować do prokuratora o osobiste przeprowadzenie najistotniejszych dla sprawy czynności, a zwłaszcza skierować pisemny wniosek lub zwrócić się w innej formie uzgodnionej przez kierownika jednostki organizacyjnej Policji i kierownika nadzorującej prokuratury o przesłuchanie:

- 1) jedyne go bezpośredniego świadka zdarzenia;
- 2) świadków, o których mowa w art. 192 § 2 k.p.k. oraz małoletnich;
- 3) pokrzywdzonych, przede wszystkim w sprawach o przestępstwa określone w art. 156 § 1, art. 197, art. 198, art. 200 i art. 280-282 k.k.;
- 4) biegłych;
- 5) podejrzanego, jeżeli zachodzą warunki do skierowania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania przez sąd.

2. W śledztwie powierzonym stosowny wniosek Policja może także skierować w przypadku potrzeby dokonania czynności zmierzających do usunięcia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach osób przesłuchanych.

3. W razie zmiany formy postępowania z dochodzenia w śledztwo, przeprowadzonych czynności nie powtarza się. Należy jednak dokonać czynności, które nie były wymagane w dochodzeniu.

§ 15. 1. W śledztwie powierzonym w całości lub w określonym zakresie oraz dochodzeniu powierzonym Policji, złożone przez strony, ich obrońców i pełnomocników wnioski o przeprowadzenie określonych dowodów lub dopuszczenie do udziału w czynnościach rozpatruje policjant, o ile prokurator na podstawie art. 311 § 5 k.p.k. nie zastrzegł tego do osobistego wykonania.

2. W dochodzeniu wszczętym przez Policję wnioski, o których mowa w ust. 1, rozpatruje policjant prowadzący postępowanie.

§ 16. 1. Czynności należy przeprowadzać w sposób powodujący jak najmniejsze uciążliwości dla stron, w szczególności dla pokrzywdzonego i innych uczestników postępowania z dbałością o zapewnienie ochrony ich interesów. Przy każdej czynności z udziałem małoletniego policjant powinien kierować się przede wszystkim dobrem dziecka.

2. Niedopuszczalne jest równoczesne prowadzenie w jednym pomieszczeniu czynności w tej lub w innej sprawie w obecności podejrzanego, jeżeli nie jest to konieczne z uwagi na rodzaj czynności.

§ 17. 1. Przesłuchanie powinno być poprzedzone przygotowaniem się policjanta do dokonania tej czynności, w szczególności poprzez:

- 1) zapoznanie się z całością materiałów dotyczących przedmiotu przesłuchania oraz osoby przesłuchiwanej;

- 2) w razie potrzeby zapoznanie się z topografią miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przedmiot przesłuchania;
- 3) określenie ramowo zakresu zagadnień, do ustalenia których zmierzać będzie przesłuchanie;
- 4) ustalenie taktyki przesłuchania;
- 5) ustalenie czasu i miejsca przesłuchania;
- 6) ustalenie, w miarę możliwości, czy w przesłuchaniu powinni brać udział biegli potrzebnych w danym wypadku specjalności, w szczególności: psycholog, psychiatra, lekarz sądowy;
- 7) ustalenie zakresu i sposobu wykorzystania technicznych środków utrwalających przebieg czynności i techniczne przygotowanie miejsca przesłuchania.

2. Przesłuchanie powinno być jednorazowe, chyba że ujawnione zostaną nowe okoliczności uzasadniające kolejne przesłuchanie tej samej osoby.

3. Każde przesłuchanie powinno odbyć się w miejscu i czasie wskazanym w wezwaniu, bez narażania wezwanego na zbędne oczekiwanie.

4. Przesłuchanie, z wyjątkiem przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej, powinien przeprowadzać policjant prowadzący postępowanie.

5. Jeżeli w postępowaniu zachodzi potrzeba przesłuchania w krótkim czasie dwóch lub więcej osób, w szczególności w sytuacji, o której mowa w art. 244 § 4 k.p.k., czynności mogą dokonywać także inni policjanci wyznaczeni przez bezpośredniego przełożonego policjanta, o którym mowa w ust. 4.

§ 18. 1. Policjant sprawdza dane osobowe osoby przesłuchiwanej na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość, w szczególności dowodu osobistego, paszportu lub zagranicznego dokumentu tożsamości, czyniąc o tym adnotację w protokole przesłuchania. Brak dokumentu tożsamości należy również odnotować.

2. W przypadku wątpliwości co do tożsamości osoby przesłuchiwanej, należy posłużyć się w toku czynności danymi uzyskanymi od tej osoby, a następnie zastosować tryb ustalenia tożsamości określony w:

- 1) ustawie z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. Nr 217 poz. 1427 i Nr 239, poz. 1593 oraz z 2011 r. Nr 133, poz. 768 i Nr 204, poz. 1195);
- 2) ustawie z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. Nr 167 poz. 1131 oraz z 2011 r. Nr 133, poz. 768⁹⁾);
- 3) ustawie z dnia 29 września 1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264).

3. Jeżeli podejrzany lub pokrzywdzony cudzoziemiec podaje, że nie uzyskał pełnoletniości i nie można tego faktu udokumentować wykorzystując przepis art. 74 § 2 k.p.k. i odpowiednio art. 192 § 1 k.p.k., cudzoziemca uznaje się za pełnoletniego, chociażby nadal podawał się za małoletniego.

§ 19. 1. Przed przesłuchaniem policjant obowiązany jest poinformować osobę przesłuchiwaną o celu przesłuchania.

2. Wręczając pokrzywdzonemu lub podejrzanemu pisemne pouczenie o podstawowych uprawnieniach i obowiązkach należy równocześnie wyjaśnić zawarte w nim treści. Podpisane przez te osoby kopie pouczeń załącza się do akt głównych postępowania.

3. Pokrzywdzonemu i podejrzanemu, który nie włada językiem polskim, policjant wręcza przetłumaczone na język dla niego zrozumiały pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach. Jeżeli tekst obcojęzyczny nie jest dostępny, na dołączonej do akt kopii pouczenia sporządzonego w języku polskim nanosi się adnotację o jego ustnym przetłumaczeniu przez tłumacza, pouczając jednocześnie o możliwości żądania doręczenia pisemnego zestawienia uprawnień i obowiązków w języku zrozumiałym dla osoby pouczanej.

4. Powołanie biegłego do udziału w przesłuchaniu wymaga wydania postanowienia, chyba że jego udział w tej czynności ma związek z uprzednio wydaną opinią. Biegły może zadawać przesłuchiwanemu pytania oraz udzielać odpowiedzi na pytania przesłuchującego.

⁹⁾Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2013 r., do tego czasu w zakresie dowodów osobistych czasu moc obowiązującą zachowuje ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960, z późn. zm.).

§ 20. 1. W protokole z pierwszego przesłuchania podejrzanego odnotowuje się fakt pouczenia o ciężących obowiązkach i przysługujących uprawnieniach, o których mowa w art. 300 k.p.k. albo art. 142 § 2 k.k.s.

2. Pytania zadawane przez biegłego i inne osoby uczestniczące w przesłuchaniu powinny być protokołowane ze wskazaniem osoby zadającej pytania. Pytania zadawane przez przesłuchującego mogą być protokołowane, zwłaszcza gdy dotyczą kwestii kluczowych dla wyjaśnienia okoliczności zdarzenia będącego przedmiotem postępowania.

3. Policjant lub protokolant spisując protokół z przesłuchania przyjmuje dla wypowiedzi osoby przesłuchiwanej formę gramatyczną pierwszej osoby czasu przeszłego i zamieszcza w protokole charakterystyczne określenia lub zwroty użyte przez osobę przesłuchiwaną oraz wzmianki dotyczące szczególnego zachowania się tej osoby.

4. Każdą stronę protokołu, niezwłocznie po zakończeniu czynności, podpisują wszystkie osoby biorące udział w czynności.

5. W protokole z czynności należy zakreślić wolne miejsca w sposób uniemożliwiający ich późniejsze wypełnienie.

6. Niedopuszczalne jest wymazywanie, zamazywanie lub w inny sposób czynienie nieczytelnym pierwotnego zapisu w protokole. Tekst błędny należy przekreślić i zastosować przepis art. 151 § 1 k.p.k.

7. Jeżeli protokół został sporządzony pismem ręcznym w sposób mało czytelny bądź nieczytelny należy sporządzić jego odpis pismem maszynowym lub przy wykorzystaniu komputerowego edytora tekstu. Oryginał protokołu i odpis po uwierzytelnieniu dołącza się do akt głównych postępowania.

§ 21. Przebieg czynności utrwalonej za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, jak również przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie przesłuchania świadka na odległość, na żądanie osoby w niej uczestniczącej należy odtworzyć bezpośrednio po jej dokonaniu i fakt ten odnotować w protokole czynności.

§ 22. 1. Protokół z czynności sporządza się w jednym egzemplarzu, chyba że przepis szczególny stanowi o większej liczbie egzemplarzy.

2. Kserokopie protokołów włącza się tylko do akt głównych lub kontrolnych postępowania albo wyłączonych z postępowania, chyba że przekazywane są one osobom, o których mowa w art. 156 § 5 k.p.k.

3. Gdy obowiązek spisania protokołu nie wynika z art. 143 § 1 k.p.k. lub przepisu szczególnego, dopuszczalne jest sporządzenie notatki urzędowej. Notatka urzędowa może stanowić wyłącznie źródło informacji o dowodzie lub informację o czynnościach dokonywanych przez policjanta.

4. Nie sporządza się notatek urzędowych stanowiących relacje o przebiegu i wynikach czynności utrwalonych w protokole.

5. Notatka urzędowa powinna zawierać:

- 1) stopień, imię i nazwisko policjanta sporządzającego oraz nazwę jednostki i komórki organizacyjnej Policji;
- 2) datę i miejsce sporządzenia;
- 3) numer sprawy, do jakiej notatka została sporządzona;
- 4) dane identyfikujące osoby, których notatka dotyczy;
- 5) stwierdzenie okoliczności, których notatka dotyczy;
- 6) podpis sporządzającego.

§ 23. W razie dokonywania czynności, o których mowa w art. 192a § 1 k.p.k., przed wystąpieniem do prokuratora z pisemnym wnioskiem o wydanie zarządzenia o usunięciu z akt sprawy i zniszczeniu pobranego lub utrwalonego materiału zbędnego dla postępowania, policjant prowadzący postępowanie i policjant prowadzący czynności operacyjno – rozpoznawcze w tej sprawie dokonują analizy zgromadzonej dokumentacji w celu potwierdzenia definitywnego wyeliminowania z kręgu osób podejrzanych osoby, od której pobrano lub utrwalono materiał.

1. W razie dokonywania czynności, o których mowa w art. 192a § 1 k.p.k., przed wystąpieniem do prokuratora z pisemnym wnioskiem o wydanie zarządzenia o usunięciu z akt sprawy i zniszczeniu pobranego lub utrwalonego materiału zbędnego dla postępowania, policjant prowadzący postępowanie i policjant prowadzący czynności operacyjno – rozpoznawcze w tej sprawie dokonują analizy zgromadzonej dokumentacji w celu potwierdzenia definitywnego wyeliminowania z kręgu osób podejrzanych osoby, od której pobrano lub utrwalono materiał.

2. Z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, występuje się niezwłocznie po wykorzystaniu materiału i uznaniu jego zbędności dla postępowania.

3. Zgodę osoby badanej na przeprowadzenie badań, o których mowa w art. 192a § 1 k.p.k., odbiera się na piśmie i dołącza do dokumentacji z przeprowadzonego badania.

Rozdział 5. **Przesłuchanie świadka**

§ 24. Jeżeli podczas przesłuchania policjant stwierdzi niebezpieczeństwo niemożności przesłuchania świadka na rozprawie, niezwłocznie po zakończeniu czynności może skierować bezpośrednio do sądu odpowiednio uzasadniony wniosek o przesłuchanie świadka przez sąd.

§ 25. 1. Policjant może odstąpić od przesłuchania świadka lub przerwać czynność, gdy w wyniku obserwacji zachowania świadka i sposobu jego wypowiedzi powźmie podejrzenie, iż świadek jest w stanie po spożyciu alkoholu albo innego podobnie działającego środka.

2. Przyczynę przerwania czynności dokumentuje się w protokole przesłuchania, a w notatce urzędowej, jeżeli do przesłuchania nie doszło. Notatkę włącza się do akt postępowania.

3. W przypadku odstąpienia od przesłuchania świadka lub jego przerwania, po ustaniu przyczyny świadka należy przesłuchać.

§ 26. 1. Jeżeli podczas przesłuchania policjant powźmie wątpliwości, o których mowa w art. 192 § 2 k.p.k., przerywa przesłuchanie świadka i zwraca się do prokuratora z wnioskiem o zarządzenie przesłuchania przy udziale biegłego lekarza lub psychologa.

2. Wniosek, w którym mowa w ust. 1, powinien zawierać określenie sprawy i osoby, której dotyczy oraz wskazanie okoliczności faktycznych uzasadniających wnioskowaną czynność.

§ 27. 1. Przed lub podczas przesłuchania świadka policjant powinien sprawdzić, czy:

- 1) nie występują przeszkody wynikające z art. 178 k.p.k. albo okoliczności, o których mowa w art. 179 lub 180 k.p.k.;
- 2) nie zachodzi potrzeba zachowania w tajemnicy danych umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka i wystąpienia z wnioskiem do prokuratora o wydanie postanowienia, o którym mowa w art. 184 § 1 k.p.k., a także zastosowania trybu określonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie postępowania o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka oraz sposobu postępowania z protokołami zeznań tego świadka (Dz. U. Nr 108, poz. 1024).

2. Przy wszystkich czynnościach z udziałem świadka, o którym mowa w art. 184 § 1 k.p.k., należy ze szczególną starannością przestrzegać procedur zapewniających zachowanie w tajemnicy wizerunku, głosu, danych osobowych oraz innych informacji lub okoliczności, które mogłyby umożliwić ujawnienie jego tożsamości osobom nieupoważnionym. Do przesłuchania tego świadka ma zastosowanie przepis art. 184 § 3 k.p.k.

§ 28. 1. W razie zastrzeżenia przez świadka danych dotyczących jego miejsca zamieszkania, na podstawie art. 191 § 3 k.p.k., policjant stosuje tryb postępowania wskazany w ust. 2 - 4.

2. Konsekwencją zastrzeżenia danych dotyczących miejsca zamieszkania świadka do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu jest nieumieszczanie tych danych w protokole. W protokole przesłuchania jako „miejsce zamieszkania”, umieszcza się adnotację w brzmieniu „do wyłącznej wiadomości prokuratora lub sądu”.

3. Policjant przekazuje prokuratorowi lub sądowi notatkę urzędową, w której umieszcza informację o miejscu zamieszkania świadka, który zastrzegł dane dotyczące miejsca zamieszkania i wskazuje adres, pod który będą kierowane pisma procesowe. Notatki tej nie włącza się do akt przekazywanych prokuratorowi lub sądowi.

4. Zgłoszone zastrzeżenie, o którym mowa w ust. 1, rozciąga się na wszystkie późniejsze czynności dokonywane z udziałem tego świadka w tym postępowaniu.

§ 29. 1. Policjant odnotowuje w protokole przesłuchania decyzję świadka co do składania lub odmowy składania zeznań na podstawie art. 182 k.p.k. Prawo świadka, o którym mowa w art. 182 k.p.k., przysługuje tylko w takim zakresie, w jakim zeznania te miałyby dotyczyć podejrzanego będącego osobą najbliższą dla świadka i wskazanego przez świadka w oświadczeniu o korzystaniu z prawa odmowy zeznań.

2. Policjant odnotowuje w protokole przesłuchania uchylenie się świadka na podstawie art. 183 § 1 k.p.k. od złożenia zeznań w określonym zakresie lub odpowiedzi na pytania. Z gwarancji przewidzianej w art. 183 § 1 k.p.k. może korzystać także osoba najbliższa, która uprawniona jest do odmowy zeznań na podstawie art. 182 k.p.k., ale z tego prawa nie korzysta.

3. Jeżeli świadek wnosi o zwolnienie go od zeznania w całości lub od odpowiedzi na konkretne pytania na podstawie art. 185 k.p.k., wniosek złożony ustnie należy odnotować w protokole przesłuchania wraz z decyzją dotyczącą zwolnienia. Wniosek złożony na piśmie dołącza się do protokołu przesłuchania, a w treści protokołu przesłuchania należy umieścić adnotację o decyzji dotyczącej przedmiotowego zwolnienia.

§ 30. 1. Przesłuchując świadka będącego jednocześnie pokrzywdzonym, szczególnie w przypadku przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej i obyczajności oraz rodzinie i opiece, policjant obowiązany jest kierować się następującymi zasadami:

- 1) czas i miejsce przesłuchania pokrzywdzonego należy ustalić w taki sposób, by nie narażać go na kontakt z osobą podejrzaną, jeżeli nie jest to uzasadnione celami postępowania;
- 2) pokrzywdzonego przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności powinien, w miarę możliwości, przesłuchiwać odpowiednio przeszkolony policjant tej samej płci;
- 3) w przypadku, gdy przesłuchiwanym jest małoletni do lat 15, przesłuchanie powinno być, w miarę możliwości, prowadzone w pomieszczeniach specjalnie przystosowanych do tego rodzaju czynności oraz w warunkach, o których mowa w art. 171 § 3 k.p.k., z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z dyspozycji art. 185a k.p.k.

2. W sprawach, o których mowa w art. 185a § 1 k.p.k., Policja zwraca się do prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie pisemnie lub w innej formie uzgodnionej przez kierownika jednostki Policji i kierownika nadzorującej prokuratury, o wystąpienie do sądu z wnioskiem o przesłuchanie pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat. W razie potrzeby ponownego przesłuchania pokrzywdzonego stosuje się tryb określony w art. 185a k.p.k.

§ 31. Bezpośrednio po przesłuchaniu, należy świadka pouczyć o możliwości żądania zwrotu należności związanych ze stawiennictwem. W razie niezłożenia takiego żądania w tym samym dniu, na podstawie art. 14 dekretu z dnia 26 października 1950 r. o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz. U. Nr 49, poz. 445, z późn. zm.¹⁰⁾) świadek traci prawo do zwrotu należności, o czym należy świadka uprzedzić. Jeżeli formularz protokołu przesłuchania świadka nie zawiera pouczenia, wzmiankę o pouczeniu należy umieścić w protokole z czynności w części zawierającej zeznania świadka.

Rozdział 6.

Przedstawienie zarzutów i przesłuchanie podejrzanego

§ 32. 1. W sprawach, o które prowadzi się dochodzenia, treść zarzutów oraz ich zmianę lub uzupełnienie policjant wpisuje do protokołu przesłuchania podejrzanego. Wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest konieczne:

- 1) na podstawie art. 325g § 1 k.p.k., gdy podejrzany jest tymczasowo aresztowany;

¹⁰⁾ Zmiany wymienionego dekretu zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2702, z 2009 r. Nr 221, poz. 1739, oraz z 2011 r. Nr 72, poz. 389.

- 2) gdy podejrzany nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, z zachowaniem wymogu określonego w art. 72 § 3 k.p.k.;
- 3) gdy w stosunku do podejrzanego Policja występuje o zastosowanie środków zapobiegawczych.

2. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów należy sporządzić również w przypadku niemożności ogłoszenia go z przyczyn leżących po stronie osoby podejrzanego, a następnie wydać postanowienie o zawieszeniu postępowania.

§ 33. Przed podjęciem decyzji o przesłuchaniu osoby podejrzanego w charakterze podejrzanego lub przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów policjant obowiązany jest:

- 1) przeprowadzić analizę całości zebranego materiału dowodowego pod kątem prawdopodobieństwa popełnienia przestępstwa przez określoną osobę;
- 2) ustalić, czy nie zachodzą okoliczności wyłączające ściganie, przestępczość lub karalność czynu, określone w art. 17 § 1 k.p.k.;
- 3) ocenić, czy w celu koncentracji czynności dotyczących bezpośrednio osoby podejrzanego, nie zachodzi konieczność zmiany kolejności czynności w planie postępowania przygotowawczego;
- 4) rozważyć, czy nie zachodzi potrzeba zatrzymania osoby podejrzanego, zastosowania środka zapobiegawczego, przeprowadzenia przeszukania, zatrzymania rzeczy lub danych informatycznych, tymczasowego zajęcia mienia ruchomego i w razie konieczności - wystąpić do prokuratora z wnioskiem o wydanie stosownego postanowienia;
- 5) sformułować zarzut, który powinien spełniać wymogi określone w art. 313 § 2 k.p.k.

§ 34. 1. Jeżeli z materiału dowodowego wynika, że podejrzany dopuścił się dwu lub więcej przestępstw, należy w jednym postanowieniu o przedstawieniu zarzutów podać wszystkie czyny przestępne lub umieścić treść wszystkich zarzutów w protokole przesłuchania podejrzanego.

2. W przypadku, gdy podejrzany jednym czynem naruszył kilka przepisów ustawy, w kwalifikacji prawnej podaje się wszystkie naruszone przepisy.

§ 35. 1. Jeżeli w wyniku przeprowadzanych czynności dowodowych ustalono, że podejrzany oprócz czynu, który mu już zarzucono, dopuścił się innego czynu lub czynów, należy wpisać treść zarzutów w tym zakresie do protokołu kolejnego przesłuchania podejrzanego lub sporządzić postanowienie o uzupełnieniu zarzutów, jeżeli w tej formie uprzednio ogłaszano podejrzanemu zarzut.

2. Sposób postępowania określony w ust. 1 stosuje się również w przypadku, gdy w wyniku przeprowadzonych i udokumentowanych czynności dowodowych ustalono, że podejrzanemu należy zarzucić:

- 1) inny czyn niż ten, który mu zarzucono (jeżeli ujawniono, że wcześniej zarzucanego czynu nie popełnił, należy umorzyć postępowanie w części dotyczącej czynu, którego nie popełnił);
- 2) ten sam czyn, ale w zmienionej w istotny sposób postaci, w szczególności w wyniku zmiany czasu, miejsca, sposobu popełnienia czynu oraz jego skutków, zwłaszcza wysokości powstałej lub grożącej szkody;
- 3) ten sam czyn, ale zakwalifikowany z surowszego przepisu lub zakwalifikowany z łagodniejszego przepisu (co pozostaje w bezpośrednim związku z wysokością grożącej kary, zagrożeniem środkami karnymi, możliwością stosowania nadzwyczajnego złagodzenia lub obostrzenia kary, korzystania z warunkowego zawieszenia wykonania kary lub warunkowego zwolnienia).

§ 36. Pouczenie podejrzanego o uprawnieniach, o których mowa w art. 313 § 3 k.p.k., oraz oświadczenie podejrzanego dokumentuje się odpowiednią wzmianką w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów lub w protokole przesłuchania podejrzanego, jeżeli treść zarzutów wpisano do protokołu przesłuchania.

§ 37. 1. Potwierdzeniem ogłoszenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz pouczenia podejrzanego o prawie żądania podania ustnie podstaw zarzutów, a także o prawie żądania sporządzenia uzasadnienia tego postanowienia jest podpis podejrzanego z zaznaczeniem daty. O odmowie złożenia podpisu lub przeszkodzie w jego złożeniu należy sporządzić adnotację w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów lub w protokole przesłuchania podejrzanego, jeżeli treść zarzutów wpisano do protokołu przesłuchania.

2. Wzmiankę o zgłoszeniu przez podejrzanego lub jego obrońcę żądań, o których mowa w ust. 1, zamieszcza się w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów lub w protokole przesłuchania podejrzanego, jeżeli treść zarzutów wpisano do tego protokołu.

3. Fakt ustnego poinformowania podejrzanego o treści zarzutów należy udokumentować w protokole przesłuchania podejrzanego.

4. W uzasadnieniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów przytacza się w sposób zwięzły okoliczności faktyczne stanowiące podstawę przedstawienia zarzutów. W uzasadnieniu zarzutów należy pomijać te okoliczności i dowody, których przedwczesne ujawnienie podejrzanemu nie byłoby wskazane ze względu na dobro postępowania - jeżeli ich wskazanie nie jest niezbędne dla wykazania zasadności zarzutów.

5. Uzasadnienie postanowienia o przedstawieniu zarzutów doręcza się podejrzanemu i jego obrońcy, jeżeli został ustanowiony, w terminie 14 dni od zgłoszonego przez podejrzanego żądania.

6. Uzasadnienie postanowienia o przedstawieniu zarzutów sporządza się w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, jeżeli ma być doręczone podejrzanemu i obrońcy. Podejrzanym i obrońcą potwierdzają podpisem odbiór lub przyjęcie do wiadomości treści uzasadnienia, a gdy nie chcą potwierdzić - czyni się stosowną adnotację na oryginale uzasadnienia, chyba że nastąpiło doręczenie w trybie określonym w rozdziale 15 k.p.k.

7. Wskazówki wymienione w ust. 1 - 6 stosuje się odpowiednio do postanowienia o uzupełnieniu lub o zmianie przedstawionych zarzutów.

§ 38. W dochodzeniu po przedstawieniu, zmianie lub uzupełnieniu zarzutów podejrzanego przesłuchuje policjant prowadzący postępowanie, chyba że zarzuty przedstawiał, zmieniał lub uzupełniał prokurator.

§ 39. Jeżeli zachowanie podejrzanego podczas przesłuchania nasuwa uzasadnioną wątpliwość co do jego poczytalności, a kontynuowanie czynności mogłoby skutkować możliwością podniesienia uzasadnionego zarzutu naruszenia praw podejrzanego - policjant przerywa przesłuchanie, dokumentując w protokole powód przerwania czynności, i przekazuje akta sprawy prokuratorowi, wnosząc o powołanie dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

1. Jeżeli zachowanie podejrzanego podczas przesłuchania nasuwa uzasadnioną wątpliwość co do jego poczytalności, a kontynuowanie czynności mogłoby skutkować możliwością podniesienia uzasadnionego zarzutu naruszenia praw podejrzanego - policjant przerywa przesłuchanie, dokumentując w protokole powód przerwania czynności, i przekazuje akta sprawy prokuratorowi, wnosząc o powołanie dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

2. Jeżeli podczas przesłuchania policjant odtwarza podejrzanemu przebieg innej czynności utrwalonej na nośniku, okazuje nagranie obrazu i dźwięku, zdjęcie lub inne przedmioty albo odczytuje protokoły z czynności lub ich fragmenty, a następnie w protokole przesłuchania zamieszcza stosowną wzmiankę o tym, ze wskazaniem sposobu, w jaki nastąpiło odtworzenie i okazanie.

§ 40. Niewyrażenie przez policjanta zgody na złożenie przez podejrzanego wyjaśnień na piśmie, na podstawie art. 176 § 2 k.p.k., może nastąpić w szczególności, gdy istnieje konieczność doprowadzenia podejrzanego do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a zachodzi obawa upływu 48 godzin zatrzymania. Zarówno żądanie jak i odmowę, z podaniem jej przyczyn, należy umieścić w protokole przesłuchania. Odmowa nie wymaga postanowienia i nie podlega zaskarżeniu.

1. Niewyrażenie przez policjanta zgody na złożenie przez podejrzanego wyjaśnień na piśmie, na podstawie art. 176 § 2 k.p.k., może nastąpić w szczególności, gdy istnieje konieczność doprowadzenia podejrzanego do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania, a zachodzi obawa upływu 48 godzin zatrzymania. Zarówno żądanie jak i odmowę, z podaniem jej przyczyn, należy umieścić w protokole przesłuchania. Odmowa nie wymaga postanowienia i nie podlega zaskarżeniu.

2. Jeśli w toku przesłuchania podejrzanym przekazuje przesłuchującemu policjantowi wcześniej przygotowaną wersję wyjaśnień na piśmie, należy dołączyć ją do akt postępowania. Pismo to nie stanowi załącznika do protokołu przesłuchania, o którym mowa w art. 176 § 4 k.p.k.

Rozdział 7.

Gromadzenie danych o podejrzanym

§ 41. 1. Zbieranie o podejrzanym danych, o których mowa w art. 213 § 1 i 2 k.p.k., należy rozpocząć niezwłocznie po sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów lub przesłuchaniu w charakterze podejrzanego osoby, której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania.

2. W ramach gromadzenia danych o podejrzanym, o których mowa w art. 213 § 1 k.p.k., należy ustalić rodzaj majątku ruchomego i nieruchomego podejrzanego, a w razie możliwości rodzaj i wielkość zobowiązań na rzecz innych osób, instytucji lub przedsiębiorców, w szczególności z tytułu alimentów, rent, pożyczek, kredytów, należności podatkowych lub ubezpieczeniowych. Informacje należy uzyskiwać od podejrzanego, występować do prokuratora o pomoc w ustaleniach lub korzystać z innych dostępnych dla Policji źródeł informacji.

3. W przypadku rozstrzygnięcia kwestii zastosowania środka zapobiegawczego policjant powinien uzyskać dane o podejrzanym, o których mowa w art. 213 § 1 k.p.k., przed podjęciem decyzji w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego; w miarę możliwości niezwłocznie po przedstawieniu zarzutu.

4. Jeżeli podejrzanym jest nieletni albo jeżeli karalność czynu zależy od wieku pokrzywdzonego, do akt sprawy załącza się wyciąg z aktu urodzenia podejrzanego lub pokrzywdzonego. Dla potwierdzenia daty urodzenia można też posiłkować się danymi z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub z ewidencji wydanych i unieważnionych dowodów osobistych. Zalecenie zawarte w § 18 ust. 2 pkt 1 stosuje się odpowiednio. W odniesieniu do cudzoziemca ma odpowiednie zastosowanie § 18 ust. 3.

5. Jeśli w odniesieniu do podejrzanego pomimo zastosowania trybu, o którym mowa w § 18 ust. 2, nadal istnieją wątpliwości co do jego tożsamości, należy przeprowadzić wywiad daktyloskopijny w sposób określony w odrębnych przepisach w sprawie prowadzenia centralnego zbioru informacji o nazwie „Centralna Registratura Daktyloskopijna”, zwanego dalej „CRD”.

§ 42. Jeżeli nie istnieją przesłanki do obowiązkowego przeprowadzenia wywiadu środowiskowego na podstawie art. 214 § 1 k.p.k., policjant występuje do prokuratora o zarządzenie wywiadu środowiskowego, gdy uzna, że nie są wystarczające dane osobopoznawcze zebrane zgodnie z art. 213 k.p.k.

Rozdział 8.

Oględziny miejsca, osoby i rzeczy

§ 43. 1. Oględziny są czynnością dowodową dokonywaną w razie potrzeby w toku prowadzonego postępowania. W wypadkach niecierpiących zwłoki - jeżeli groziłoby to utratą śladów kryminalistycznych - oględziny można przeprowadzić przed wydaniem postanowienia o wszczęciu postępowania.

2. Celem oględzin jest ujawnienie i zabezpieczenie śladów kryminalistycznych lub ich nośników znajdujących się na miejscu zdarzenia, osobie lub przedmiocie albo rzeczy mogących mieć związek z przestępstwem, które mogą służyć jako środki dowodowe w toku postępowania.

3. Oględziny miejsca zdarzenia polegają na dokonaniu czynności taktycznych i techniczno - kryminalistycznych zmierzających do poznania przebiegu zdarzenia, przeprowadzanych w sposób planowy, z uwzględnieniem właściwości obszaru (przestrzeni zamkniętej lub otwartej) oraz klasyfikacji różnych grup śladów kryminalistycznych lub ich nośników albo rzeczy, ich położenia, właściwości, stanu i cech indywidualnych.

§ 44. 1. Oględzin, poza wypadkami niecierpiącymi zwłoki, dokonuje policjant prowadzący postępowanie, chyba że oględzin dokonuje prokurator.

2. O potrzebie dokonania oględzin decyduje policjant prowadzący postępowanie lub realizujący czynności niecierpiące zwłoki, chyba że decyzję podejmie prokurator.

3. Jeżeli policjant uzna, że na miejscu zdarzenia nie ma możliwości ujawnienia i zabezpieczenia śladów kryminalistycznych lub ich nośników, odstępuje od dokonania oględzin miejsca, dokumentując przyczynę w notatce urzędowej oraz zapisuje opis podany ustnie przez osobę zawiadamiającą w protokole, o którym mowa w art. 304a k.p.k. lub w protokole przesłuchania świadka.

4. W wypadkach, w których policjant dokonujący oględzin uzna, że samodzielnie nie ma możliwości ujawnienia i zabezpieczenia śladów kryminalistycznych, do udziału w oględzinach wzywa osobę, o której mowa w art. 205 § 1 k.p.k., zwaną dalej „specjalistą”.

5. Nie wzywa się specjalisty, jeżeli można zasadnie przypuszczać, że ujawnione zostaną jedynie nośniki śladów kryminalistycznych, których zabezpieczenie polega na przemieszczeniu nośnika z miejsca dokonywania oględzin. Należy wówczas odpowiednio zastosować § 46 ust. 7 zdanie drugie i trzecie.

6. Oględziny poza siedzibą jednostki Policji powinny być dokonywane przez co najmniej dwóch policjantów, w celu zapewnienia bezpieczeństwa osób biorących w nich udział.

7. Podczas organizowania i przeprowadzania oględzin miejsca zdarzenia o skomplikowanym stanie faktycznym mają zastosowanie „Procedury postępowania Policji podczas organizowania i przeprowadzania oględzin miejsca przestępstwa”, stanowiące załącznik do pisma Komendanta Głównego Policji nr Ad-1078/2001 z dnia 7 sierpnia 2001 r.

§ 45. 1. Z oględzin sporządza się protokół oraz w miarę potrzeby odpowiednią dokumentację techniczną i niezbędną dokumentację dodatkową, która może być sporządzona tylko podczas oględzin miejsca.

2. W toku oględzin dokumentuje się w protokole zastany stan miejsca, osoby lub rzeczy, opisując umiejscowienie ujawnionych śladów kryminalistycznych, ich nośników oraz rzeczy mogących mieć związek z przestępstwem. Ujawnione ślady kryminalistyczne, ich nośniki oraz rzeczy oznacza się kolejno numerami od 1, stosując cyfry arabskie. W przypadku oględzin miejsca znalezienia zwłok ludzkich nie oznacza się zwłok numerem, a jedynie opisuje się w protokole ich umiejscowienie. Jeżeli znaleziono więcej niż jedne zwłoki ludzkie lub gdy w wyniku zdarzenia zwłoki zostały rozkawałkowane, oznacza się zwłoki lub ich części kolejnymi literami alfabetu łacińskiego.

3. W toku oględzin można dokonywać przesłuchań lub innych czynności. Przebieg takiej czynności utrwalą się w protokole oględzin.

4. Jeżeli oględziny utrwalane są w sposób określony w art. 147 k.p.k., opis przebiegu oględzin w protokole ogranicza się do opisu sposobu ujawniania i zabezpieczenia śladów kryminalistycznych, ich nośników lub rzeczy. Jeżeli podczas oględzin wykonano zdjęcia ogólnoorientacyjne, sytuacyjne lub szczegółowe opis przebiegu oględzin można ograniczyć do opisu sposobu ujawniania i zabezpieczenia śladów kryminalistycznych, ich nośników oraz rzeczy.

5. Podczas sporządzania protokołu oględzin policjant obowiązany jest przestrzegać następujących zasad:

- 1) protokół sporządza się podczas dokonywania oględzin;
- 2) jeżeli protokół jest nieczytelny należy sporządzić jego odpis oraz wraz z oryginałem dołączyć do akt głównych postępowania;
- 3) jeżeli podczas oględzin miejsca nie ma możliwości prawidłowego sporządzenia protokołu (np. ze względu na warunki atmosferyczne), spisuje się go po dokonaniu czynności, na podstawie zapisków i notatek dokonywanych podczas oględzin oraz dokumentacji technicznej, które stanowią załącznik do protokołu. W protokole należy opisać przyczynę odstąpienia od sporządzenia protokołu podczas oględzin;
- 4) w treści protokołu należy używać ujednoliconego nazewnictwa, unikać używania wyrazów wieloznacznych lub niezrozumiałych;
- 5) w protokole nie zamieszcza się wniosków lub przypuszczeń innych niż właściwe dla opinii biegłego;
- 6) protokół należy sporządzać pismem czytelnym, wykonywane podczas oględzin czynności opisywać przyjmując formę nieosobową dokonaną, a stan miejsca poddanego oględzinom określać w czasie teraźniejszym;
- 7) wszystkie pola protokołu muszą być wypełnione lub zakreślone.

6. O rodzaju dokumentacji technicznej sporządzanej podczas oględzin decyduje policjant albo prokurator dokonujący oględzin.

7. Dokumentację techniczną załączaną do protokołu oględzin stanowią:

- 1) szkice ogólne, szczegółowe i specjalne, uwzględniające najistotniejsze dane;

2) zdjęcia ogólnoorientacyjne, sytuacyjne i szczegółowe, przedstawiające miejsce, osobę lub rzecz poddane oględzinom oraz ujawnione ślady kryminalistyczne, ich nośniki lub rzeczy albo nośniki zawierające nagrania zapisu obrazu lub dźwięku.

8. Dodatkowa dokumentacja z oględzin miejsca powinna zawierać w szczególności:

- 1) wykaz osób uczestniczących w oględzinach, z określeniem ich indywidualnych zadań oraz czasu wejścia i opuszczenia miejsca oględzin, a także opis wymuszonych wejść na obszar oględzin osób, o których mowa w § 47 ust. 1 pkt 6, poza policjantami uczestniczącymi w oględzinach;
- 2) wstępne informacje o obszarze lub obiekcie oględzin oraz zdarzeniach, jakie zaistniały przed rozpoczęciem oględzin, w tym o przyrządach do ratowania życia lub zdrowia użytych podczas udzielania pomocy medycznej albo do ratowania mienia.

§ 46. 1. Ujawniane w toku oględzin ślady kryminalistyczne, ich nośniki oraz rzeczy mogące mieć związek z przestępstwem, zwane dalej „materiałem dowodowym” specjalista zabezpiecza w celu zachowania ich wartości dowodowej. Specjalista nie dokonuje zabezpieczenia zwłok ludzkich ani zwierzęcych.

2. Materiał dowodowy podlega ochronie przed:

- 1) zniszczeniem lub zmianą cech identyfikacyjnych, w szczególności poprzez zatarcie śladów;
- 2) wprowadzeniem materiału przypadkowego, w szczególności śladów pozostawionych przez osoby uczestniczące w oględzinach, a także przeniesieniem materiału z innego miejsca albo rzeczy;
- 3) kontaktem z innym materiałem dowodowym, w tym doprowadzeniem do kontaktu bezpośredniego (np. kontaktu odzieży zabezpieczonej od pokrzywdzonego i od osoby podejrzanej przez składowanie odzieży razem bez zabezpieczenia) albo pośredniego (np. przez jednoczesne przesłuchiwanie kilku osób w tym samym pomieszczeniu lub przewożenie ich tym samym pojazdem przed zabezpieczeniem odzieży).

3. Ochronianie materiału dowodowego przed zanieczyszczeniem podczas oględzin miejsca zdarzenia należy rozpocząć od chwili podjęcia pierwszych czynności służbowych, kontynuować podczas oględzin oraz zbierania i zabezpieczania dowodów. Należy używać odzieży ochronnej i środków ochronnych oraz stosować techniki pakowania materiału dowodowego określone w przepisach dotyczących postępowania z dowodami rzeczowymi stanowiącymi przedmiot badań w laboratoriach kryminalistycznych Policji.

4. Materiał dowodowy składa się w odpowiednich warunkach gwarantujących jego ochronę przed uszkodzeniem lub zniszczeniem, w szczególności zabronione jest dotykanie bez ochrony materiału dowodowego, w celu zapewnienia przekazania go do badań kryminalistycznych w stanie niezmienionym, z uwzględnieniem przepisu art. 207 § 2 k.p.k.

5. W razie prawdopodobieństwa wprowadzenia do materiału dowodowego innego materiału, pobiera się materiał kontrolny lub materiał do eliminacji.

6. Po zabezpieczeniu procesowym ujawnionego materiału dowodowego specjalista zabezpiecza go pod względem techniczno - kryminalistycznym i przekazuje policjantowi dokonującemu oględzin, a jeżeli oględzin dokonywał prokurator - prokuratorowi.

7. W razie braku możliwości dokonania prawidłowego zabezpieczenia techniczno - kryminalistycznego ujawnionego śladu kryminalistycznego lub jego nośnika albo ujawnienia i zabezpieczenia śladu kryminalistycznego z nośnika zgodnie z wymogami technicznymi, specjalista przemieszcza ślad kryminalistyczny lub jego nośnik w miejsce, w którym będzie możliwość dokonania prawidłowego jego zabezpieczenia. Przemieszczenie śladu kryminalistycznego lub jego nośnika dokumentuje się w protokole oględzin. Zabezpieczenia śladu kryminalistycznego lub jego nośnika albo ujawnienia i zabezpieczenia śladu kryminalistycznego z nośnika specjalista dokonuje niezwłocznie po ustaniu przyczyny odstąpienia podczas oględzin, po czym ślad kryminalistyczny lub jego nośnik za pokwitowaniem przekazuje do komórki prowadzącej postępowanie albo prokuratorowi, jeśli prokurator dokonywał oględzin.

§ 47. 1. Zadaniem policjanta, który pierwszy przybył na miejsce zdarzenia, po zapewnieniu bezpieczeństwa sobie i innym osobom biorącym udział w czynnościach zabezpieczenia miejsca zdarzenia, jest:

- 1) podjęcie działań mających na celu ratowanie życia i zdrowia ludzi oraz ograniczenie ewentualnych zagrożeń dla otoczenia;

- 2) poinformowanie służby dyżurnej Policji o najistotniejszych ustaleniach, a także o potrzebie wsparcia i o ewentualnych zagrożeniach;
- 3) dążenie do ograniczenia negatywnych skutków warunków mogących mieć wpływ na zniszczenie, zmianę cech identyfikacyjnych lub wartości dowodowej mogących wystąpić śladów kryminalistycznych oraz ocena ryzyka naniesienia zanieczyszczeń na miejsce zdarzenia; jeżeli takie zagrożenie istnieje, należy szczegółowo udokumentować źródło zanieczyszczeń;
- 4) wyznaczenie i zabezpieczenie obszaru, na którym mogą wystąpić ślady kryminalistyczne, zwanego dalej „obszarem oględzin”;
- 5) dążenie, aby przedstawiciele organów państwowych lub samorządowych, innych służb, inspekcji lub instytucji i mediów oraz jakiegokolwiek inne osoby, poza prowadzącymi akcją ratowniczą, nie wchodziły na obszar oględzin;
- 6) spisanie danych osobowych (imię, nazwisko, adres miejsca zamieszkania, ewentualnie numer telefonu) osób zastanych na obszarze oględzin lub wchodzących na ten obszar, ze wskazaniem czasu i przyczyny obecności albo celu przybycia oraz czasu opuszczenia obszaru, przy czym od osób prowadzących akcję ratowniczą odbiera się dane ustnie, a w przypadku gdy utrudniałoby to prowadzoną przez nich akcję, można ograniczyć się do spisania rodzaju i numerów rejestracyjnych albo taktycznych pojazdów, którymi przybyli.

2. Ewidencję, o której mowa w ust. 1 pkt 6, prowadzi się do czasu zakończenia badania miejsca zdarzenia.

3. Po przybyciu na miejsce zdarzenia policjantów, o których mowa w § 49, policjant kierujący zabezpieczeniem obszaru oględzin zdaje im relację z dotychczasowych ustaleń i przebiegu zabezpieczenia tego miejsca, fakt ten odnotowując w notatce urzędowej z podaniem czasu przekazania miejsca oględzin oraz osoby, której miejsce przekazał, a następnie, gdy kierujący czynnościami uzna to za konieczne, pozostaje do jego dyspozycji.

§ 48. 1. O ujawnieniu zdarzenia i o podjętych czynnościach dyżurny jednostki Policji niezwłocznie powiadamia właściwego miejscowo prokuratora, w przypadku zdarzeń stanowiących przestępstwa, w odniesieniu do których właściwym do prowadzenia śledztwa jest prokurator.

2. Dyżurny jednostki Policji ustala, czy prokurator będzie obecny na miejscu zdarzenia, informując o tym policjantów, o których mowa w § 49. Jeżeli prokurator przybędzie na miejsce zdarzenia, prowadzący czynności przedstawia prokuratorowi okoliczności zdarzenia oraz informuje go o podjętych działaniach zmierzających do ratowania życia i zdrowia osób oraz ratowania mienia, a także o dokonanych ustaleniach.

3. Jeżeli prokurator podjął decyzję o osobistym dokonaniu oględzin lub ich kontynuowaniu bądź wykonaniu innych czynności, policjanci współdziałają z prokuratorem. Policjanci są obowiązani wykonywać polecenia prokuratora w zakresie przedsięwzięć zmierzających do zabezpieczenia miejsca zdarzenia oraz podejmowanych czynności, w tym techniczno-kryminalistycznych.

4. W razie odstąpienia przez prokuratora od przybycia na miejsce zdarzenia, policjant dokonujący uzgodnień z prokuratorem dokumentuje ten fakt w notatce urzędowej z podaniem sposobu i czasu powiadomienia oraz decyzji i poleceń wydanych przez prokuratora. Notatkę urzędową dołącza się do akt głównych postępowania.

§ 49. W zależności od właściwości miejsca zdarzenia oraz rodzaju przestępstwa, obszaru oględzin, liczby i rodzaju śladów kryminalistycznych mogących wystąpić na miejscu zdarzenia, oględziny dokonywane są przez policjantów służby kryminalnej, służby śledczej lub odpowiedniej komórki służby prewencyjnej, jeżeli oględzin nie dokonuje osobiście prokurator.

§ 50. W toku oględzin miejsca zdarzenia przestrzeń poddawaną oględzinom określa policjant wykonujący tę czynność, uwzględniając rodzaj przestępstwa i wstępnie ustalony lub domniemany sposób jego popełnienia, chyba że określi ją prokurator.

§ 51. 1. Do czynności na miejscu zdarzenia należą w szczególności:

- 1) ujawnienie materiału dowodowego oraz oznaczenie kolejnymi numerami śladów kryminalistycznych lub nośników śladów oraz rzeczy mogących mieć związek z przestępstwem;

- 2) fotograficzne utrwalenie wyglądu miejsca zdarzenia, sporządzenie szkiców i wykonanie pomiarów w celu utrwalenia umiejscowienia materiału dowodowego;
- 3) zabezpieczenie materiału dowodowego za pomocą sprzętu technicznego i odpowiednich środków fizykochemicznych;
- 4) procesowe udokumentowanie zabezpieczenia materiału dowodowego poprzez dokładne opisanie w protokole oględzin:
 - a) miejsca ujawnienia materiału dowodowego, a także odległości, w jakich znajdował się w stosunku do stałych punktów odniesienia,
 - b) nośnika śladu kryminalistycznego bądź podłoża, na którym ślad lub nośnik śladu ujawniono, w tym jego właściwości,
 - c) charakterystyki śladu kryminalistycznego, a w przypadku nośnika lub rzeczy - rodzaju, wymiarów, materiału, koloru i cech szczególnych,
 - d) metody, jaką ślad kryminalistyczny został ujawniony,
 - e) numeracji materiału dowodowego, która musi być zgodna z numeracją na dokumentacji fotograficznej oraz szkicu,
 - f) sposobu, w jaki materiał dowodowy został zabezpieczony.

2. Przed przystąpieniem do przemieszczania i zabezpieczania materiału dowodowego należy sporządzić szkice ukazujące wzajemne położenie śladów kryminalistycznych lub nośników śladów oraz rzeczy mogących mieć związek z przestępstwem. Kierujący oględzinami określa, jak szczegółowe mają być szkice niezbędne dla udokumentowania stanu obszaru oględzin.

3. W przypadkach przestępstw, których skutkiem jest śmierć osoby, odrębny protokół oględzin zwłok sporządza się, jeżeli w oględzinach uczestniczy biegły lekarz.

4. Za prowadzenie całości dokumentacji z oględzin miejsca zdarzenia, w szczególności za jej sporządzanie zgodnie z wymaganiami procedury karnej i przyjętymi zasadami prowadzenia oględzin oraz za jej gromadzenie odpowiada dokonujący oględzin, a jeśli powołano zespół do przeprowadzenia oględzin - kierujący tym zespołem.

§ 52. 1. Jeżeli w toku oględzin miejsca zdarzenia użyto psa służbowego, należy tę czynność traktować jako część składową oględzin i uczynić o tym stosowny zapis w protokole oględzin, wpisując miejsce i czas nawęszania.

2. Z faktu użycia w toku oględzin psa służbowego i z wyników jego pracy, przewodnik sporządza notatkę służbową, a jeżeli zachodzi potrzeba - szkic ścieżki, po której pies prowadził od miejsca rozpoczęcia do zakończenia tropienia. Wzór notatki określają przepisy w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych. Jeżeli przewodnik psa odstąpił od użycia psa służbowego, sporządza notatkę urzędową, w której dokumentuje przyczynę podjęcia takiej decyzji. Notatkę i szkic, jeżeli został sporządzony, załącza się do protokołu oględzin.

§ 53. 1. W wypadku dokonywania oględzin na obszarze otwartym w nocy, we mgle, podczas opadów, w razie konieczności zapewnienia możliwości powtórnego przeprowadzenia czynności, należy zabezpieczyć obszar oględzin przed dostępem osób postronnych oraz w miarę możliwości przed niekorzystnym wpływem czynników atmosferycznych i ponowić oględziny w lepszych warunkach.

2. Prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia bezpośrednio po wykonaniu wszystkich czynności wchodzących w zakres oględzin, przed podjęciem decyzji o opuszczeniu obszaru oględzin dokonuje kontrolnego przeglądu tego obszaru, w celu sprawdzenia, czy podczas gromadzenia materiału dowodowego nie pominięto śladów kryminalistycznych lub ich nośników. W przypadku stwierdzenia, że pominięto ślady kryminalistyczne lub ich nośniki, dokonuje się oględzin uzupełniających.

3. Prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia jest odpowiedzialny za usunięcie opakowań i przedmiotów jednorazowego użytku pozostawionych na obszarze oględzin przez osoby dokonujące czynności.

4. Prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia wspólnie ze specjalistą lub biegłym, jeżeli oględziny dokonywane są z ich udziałem, może ustalić sposób wykorzystania materiału dowodowego poprzez określenie możliwości prowadzenia specjalistycznych badań kryminalistycznych - ze wskazaniem rodzajów specjalności biegłych, instytucji naukowych albo specjalistycznych. Ustalenia te dokumentuje się w notatce urzędowej, którą dołącza się do akt kontrolnych postępowania.

5. Po zakończeniu czynności na miejscu zdarzenia prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia podejmuje decyzję co do dalszego sposobu dysponowania tym miejscem (pozostawienie w dyspozycji prokuratury albo Policji, oddanie pod dozór lub przekazanie do użytkowania dysponentowi miejsca). Jeżeli prokurator odstąpił od przybycia na miejsce zdarzenia, ale wydał wytyczne co do sposobu realizacji czynności, prowadzący oględziny albo kierujący zespołem powołanym do ich przeprowadzenia przedstawia prokuratorowi relację z ich przebiegu i wyników, a następnie wykonuje wytyczne prokuratora co do sposobu dysponowania miejscem oględzin.

§ 54. 1. Jeżeli zachodzi podejrzenie przestępnego spowodowania śmierci policjant dokonuje oględzin zwłok jedynie na polecenie prokuratora w sytuacji, gdy zaniechanie natychmiastowego dokonania oględzin groziłoby utratą śladów lub dowodów przestępstwa. Oględziny zwłok dokonywane są z udziałem biegłego lekarza, w miarę możliwości specjalisty medycyny sądowej.

2. W sytuacji, gdy lekarz stwierdzający zgon jednoznacznie określi jego przyczynę jako naturalną, Policja - o ile została wezwana na miejsce ujawnienia zwłok - czynności własne ogranicza do umożliwienia realizacji zadań przez służby medyczne i podmioty dokonujące przewozu zwłok zgodnie z odrębnymi przepisami i nie dokonuje czynności w trybie przepisów k.p.k.

3. Jeżeli z poczynionych ustaleń wynika, że zmarła osoba mogła być chora na chorobę zakaźną określoną w wykazie chorób zakaźnych i zakażeń lub inną chorobę nieobjętą wykazem, lecz powodującą obowiązek przymusowej hospitalizacji, oględzin zwłok na miejscu ich znalezienia nie przeprowadza się. Sposób postępowania ze zwłokami regulują odrębne przepisy.

4. Jeżeli oględzin zwłok dokonuje policjant, to dąży do uzyskania od lekarza wstępnych informacji dotyczących w szczególności:

- 1) rozmieszczenia i nasilenia wczesnych i późnych znamion śmierci;
- 2) reakcji tkanek w procesie ich obumierania;
- 3) zanieczyszczeń powłok ciała, w szczególności kończyn, płynami ustrojowymi, wydzielinami i wydaliniami lub substancjami obcego pochodzenia;
- 4) obecności owadów i stadium ich rozwoju;
- 5) obrażeń ciała, z uwzględnieniem podziału na obrażenia powstałe za życia i po śmierci;
- 6) czasu i przyczyny zgonu;
- 7) w przypadku ujawnienia ran i obrażeń przypuszczalnych narzędzi, którym je zadano.

5. Oględziny zwłok rozpoczyna się od udokumentowania stanu otoczenia w sposób wskazany w § 51 ust. 1 pkt 2. Następnie poprzez opis w protokole dokumentuje się wygląd i ułożenie zwłok. W dalszej kolejności dokumentuje się oględziny odzieży, w którą zwłoki są ubrane, opisując jej poszczególne części w takim porządku, w jakim znajdują się one na zwłokach lub odzieży, która znajduje się obok zwłok, uwzględniając ślady na odzieży lub jej uszkodzenia, a także przedmioty lub dokumenty znalezione przy lub na zwłokach. Rozebrania zwłok dokonuje lekarz, jeśli uzna to za niezbędne na miejscu ich ujawnienia.

6. Można rozebrać zwłoki podczas oględzin na miejscu ich znalezienia, jeżeli istnieje niebezpieczeństwo zniekształcenia lub zniszczenia śladów na odzieży podczas transportu zwłok do zakładu medycyny sądowej lub prosektorium.

7. Każdą część ubrania zdejmowaną ze zwłok podczas oględzin należy umieszczać w odrębnym papierowym opakowaniu. Odzież wilgotną lub przedmioty, na których znajdują się lub mogą znajdować się ślady, a w szczególności ślady biologiczne, należy wysuszyć w pomieszczeniu do tego przeznaczonym, spełniającym warunki do przechowywania lub suszenia. Zabronione jest suszenie w podwyższonej temperaturze odzieży lub innych przedmiotów, na których znajdują się lub mogą znajdować się ślady, a w szczególności ślady biologiczne.

8. Podczas oględzin zwłok w przypadku ich rozebrania, należy ponownie udokumentować wygląd zwłok w sposób określony w § 51 ust. 1 pkt 2, z uwzględnieniem uszkodzeń ciała lub innych śladów, a także obejrzeć całą powierzchnię ciała, łącznie z otworami naturalnymi.

9. Jeżeli przeprowadzenie oględzin zwłok, o których mowa w ust. 1, jest niemożliwe lub znacznie utrudnione na miejscu ich znalezienia, przewozi się zwłoki do zakładu medycyny sądowej lub prosektorium. Przed zabraniem zwłok opisuje się ich ułożenie i sporządza dokumentację techniczną.

10. Jeżeli nie zaistniała żadna z przesłanek, o których mowa w ust. 6, warunkująca rozebranie zwłok na miejscu ich znalezienia, wówczas zwłoki rozbiera się w zakładzie medycyny sądowej lub prosektorium.

11. Jeżeli nie ustalono tożsamości zwłok, sporządza się ich szczegółowy rysopis, wykonuje fotografie zwłok lub ich szczątków, znaków szczególnych ciała oraz wszystkich ważnych dla celów identyfikacyjnych przedmiotów znalezionych przy zwłokach.

§ 55. 1. Oględziny miejsca wzniesienia ognia przeprowadza się po zakończeniu akcji gaśniczej, ostygnięciu porożeliska, zebraniu informacji o spalonym obiekcie - w razie potrzeby z udziałem biegłego.

2. Oględziny miejsca wzniesienia ognia nie powinno dokonywać się po zmroku i w nocy. Oględziny przy oświetleniu sztucznym są dopuszczalne jedynie w miejscach, w których nie ma oświetlenia naturalnego.

3. W trakcie oględzin dąży się do ustalenia:

- 1) miejsca wzniesienia ognia;
- 2) materiału palnego;
- 3) bezpośredniego źródła ciepła;
- 4) przyczyny wzniesienia ognia;
- 5) rodzaju i ilości zniszczonego lub uszkodzonego mienia.

§ 56. 1. Na miejscu wypadku drogowego czynności wykonują skierowani przez dyżurnego jednostki Policji policjanci komórek ruchu drogowego lub inni policjanci, zgodnie z przepisami określającymi postępowanie policjantów na miejscu zdarzenia drogowego¹¹⁾.

2. Oględziny miejsca wypadku drogowego dokonują policjanci wyznaczeni do obsługi zdarzeń drogowych lub policjanci, o których mowa w § 49.

3. Jeżeli czynności wykonują policjanci, o których mowa w § 49, oględziny pojazdu dokonuje policjant komórki ruchu drogowego mający odpowiednie przeszkolenie specjalistyczne lub inny policjant z udziałem biegłego.

4. Jeżeli przeprowadzenie oględzin, o których mowa w ust. 3, jest niemożliwe z uwagi na brak udziału w nich uprawnionych osób, pojazdy uczestniczące w wypadku oddaje się na przechowanie na parking strzeżony do czasu ustania przeszkody, odnotowując ten fakt w protokole oględzin miejsca wypadku drogowego i wpisując dane osoby przechowującej albo zabezpiecza się na terenie jednostki Policji.

§ 57. 1. Oględziny na miejscu wypadku na szlaku kolejowym powinny być dostosowane do skutków, jakie wypadek spowodował. Czas trwania czynności nie powinien nadmiernie przedłużać wstrzymania ruchu kolejowego.

¹¹⁾ Zarządzenie nr 609 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 czerwca 2007 r. w sprawie sposobu pełnienia służby na drogach przez policjantów (Dz. Urz. KGP Nr 13, poz. 100 oraz z 2010 r. Nr 12, poz. 69), Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 lipca 2007 r. w sprawie postępowania policjantów na miejscu zdarzenia drogowego (Dz. Urz. KGP Nr 17, poz. 133).

2. Przemieszczanie lub poruszanie zwłok lub ich części nie może być realizowane na potrzeby usprawnienia ruchu kolejowego.

3. Oględzin środków transportu kolejowego uczestniczących w zdarzeniu dokonuje się na miejscu zdarzenia, w celu ograniczenia możliwości zatarcia lub zniekształcenia znajdujących się na nich śladów.

§ 58. 1. Oględziny osoby obejmują ciało osoby żyjącej, a ich celem jest jej identyfikacja lub ujawnienie na ciele śladów zdarzenia, którego dotyczy postępowanie.

2. Oględziny ciała osoby będącej świadkiem przeprowadza się wyłącznie w celach dowodowych i za zgodą tej osoby. Zgoda świadka powinna być wyraźna i odnotowana w protokole oględzin.

3. Jeżeli karalność czynu zależy od stanu zdrowia świadka, który jest pokrzywdzonym, nie może on się sprzeciwić oględzinom.

4. Osoba podejrzana i podejrzany są zobowiązani poddać się oględzinom zewnętrznym ciała.

5. Podczas oględzin ciała obejrzeniu, ujawnieniu oraz opisaniu z uwzględnieniem umiejscowienia, kształtu i rozmiaru, a w razie potrzeby także utrwaleniu przy pomocy urządzeń, o których mowa w § 51 ust. 1 pkt 2, podlegają ślady w postaci:

1) uszkodzeń ciała (w szczególności rany, oparzenia, zadrapania, blizny, guzy, podbiegnięcia krwawe, otarcia, deformacje i tatuaże);

2) zabrudzeń, zamoczeń, okopceń, nadpaleń tkanek.

6. Oględziny ciała przeprowadza się w razie potrzeby z udziałem lekarza wezwanego w charakterze biegłego. Lekarz biorący udział w oględzinach wydaje opinię co do przyczyny powstania określonych zmian na ciele osoby badanej, co do przedmiotu, od jakiego ślad pochodzi, oraz co do czasu, w jakim przypuszczalnie ślad powstał.

7. W toku oględzin osoby można pobrać od niej w razie potrzeby materiał do badań kryminalistycznych (odciski daktyloskopijne, wymaz ze śluzówki policzków, ślinę, zapach). W uzasadnionych przypadkach należy zabezpieczyć do badań całą odzież lub jej części i dostarczyć osobie poddawanej oględzinom inną odzież pobraną z jej mieszkania, a jeżeli jest to niemożliwe lub osoba ta nie wyrazi zgody na jej dostarczenie - wydać odzież zastępczą z zastrzeżeniem zwrotu. Podstawowy zestaw odzieży zastępczej przechowuje się w miejscu wskazanym przez kierownika jednostki Policji dostępnym dla służby dyżurnej.

8. Zabezpieczenia materiału do badań kryminalistycznych od świadka i wytypowanego sprawcy nie może dokonywać ta sama osoba.

9. Oględzin ciała, które mogą wywołać uczucie wstydu, a w szczególności osób pokrzywdzonych przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, powinien dokonać policjant tej samej płci, chyba że łączą się z tym szczególne trudności. Jeżeli Policja uzyskała informację o takim przestępstwie bezpośrednio albo w krótkim czasie po zdarzeniu, osobę pokrzywdzoną, niezwłocznie po przekazaniu przez nią informacji o zaistniałym zdarzeniu lub sprawcy i jeszcze przed wykonaniem innych czynności, kieruje się na kompleksowe badania lekarskie, w tym ginekologiczne, połączone w razie konieczności z zabezpieczeniem przez lekarza dowodów lub innych materiałów mających związek z przestępstwem, stosownie do rodzaju i charakteru doznanych obrażeń.

10. W postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego należy - jeżeli zachodzi potrzeba - wskazać na konieczność zabezpieczenia przez lekarza dowodów lub innych materiałów mających związek z przestępstwem.

11. Osoby odmiennej płci mogą być obecne podczas oględzin tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy jest to spowodowane oporem stawianym przez osobę poddawaną oględzinom: osobę podejrzaną - na podstawie art. 74 § 3 k.p.k., podejrzanego - na podstawie art. 74 § 2 pkt 1 k.p.k., pokrzywdzonego - na podstawie art. 192 § 1 k.p.k.

§ 59. 1. Oględzinom poddaje się każdy nośnik śladów kryminalistycznych ujawniony podczas oględzin miejsca zdarzenia oraz każdą rzecz znaną albo wydaną w trakcie przeszukania miejsca, pomieszczenia lub osoby albo zatrzymania rzeczy.

2. Celem oględzin rzeczy jest jej identyfikacja, wykrycie na tej rzeczy śladów kryminalistycznych lub ustalenie właściwości danej rzeczy.

3. Od oględzin rzeczy odstępuje się i dołącza ją do akt postępowania, jeśli brak jest podstaw do uznania rzeczy za nośnik śladów kryminalistycznych, została ona zidentyfikowana, jej wygląd i cechy charakterystyczne zostały opisane w protokole zatrzymania rzeczy albo protokole przeszukania.

4. Jeżeli podczas zatrzymania rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne albo przeszukania osoby, miejsca lub systemu informatycznego zajdą okoliczności, o których mowa w art. 225 § 1 lub § 3 k.p.k., w stosunku do rzeczy stanowiącej lub zawierającej informację niejawną w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228), policjant stosuje odpowiednio tryb postępowania wskazany w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. Nr 108, poz. 1023 i Nr 204, poz. 1987).

5. Odstępuje się od oględzin zabezpieczonej rzeczy, jeżeli będzie ona przedmiotem badań w celu ujawnienia znajdujących się na niej śladów i wydania opinii biegłego.

6. Oględziny nośników śladów kryminalistycznych prowadzone na miejscu zdarzenia dokumentuje się w protokole oględzin tego miejsca, chyba że oględziny miejsca zostały dokonane bez udziału specjalisty. W takim wypadku oględzin nośnika dokonuje się z udziałem specjalisty i dokumentuje ich wynik w odrębnym protokole.

7. Jeżeli podczas oględzin ujawniono rzeczy lub dokumenty w ilości powodującej nadmierne wydłużenie czasu oględzin, zabezpiecza się je i opisuje w pakietach, stosując odpowiednio sposób wskazany w § 71.

§ 60. 1. Policjant może przeprowadzić oględziny miejsca z udziałem podejrzanego lub świadka wykorzystując złożone przez nich wyjaśnienia lub zeznania (wizję lokalną), w celu:

- 1) potwierdzenia popełnienia przestępstwa w określonym miejscu lub w określony sposób;
- 2) upewnienia się, czy opis miejsca przedstawiony przez składającego wyjaśnienia lub zeznania jest zgodny z rzeczywistością;
- 3) odszukania zwłok;
- 4) odszukania narzędzi oraz rzeczy pochodzących z przestępstwa;
- 5) ujawnienia i utrwalenia dowodów rzeczowych, w tym śladów kryminalistycznych.

2. Podczas oględzin, o których mowa w ust. 1, można odczytywać fragmenty protokołów przesłuchań.

3. Oględziny, o których mowa w ust. 1, rozpoczyna się od stałego punktu terenowego znajdującego się w pobliżu miejsca objętego czynnością.

4. Aktywność w zakresie przebiegu oględzin, o których mowa w ust. 1, należy pozostawić osobie, której wyjaśnienia lub zeznania spowodowały przeprowadzenie tej czynności.

§ 61. 1. Przed dokonaniem oględzin, o których mowa w § 60, policjant może sporządzić plan, który może być uzgodniony z prokuratorem nadzorującym postępowanie i powinien określać:

- 1) cel, czas i miejsce oględzin;
- 2) osoby uczestniczące w oględzinach, ze wskazaniem funkcji do wykonania oraz sposobu powiadomienia o udziale w oględzinach;
- 3) środki techniczne, środki transportu oraz materiały konieczne do przeprowadzenia oględzin;
- 4) ewentualne pytania do uczestników oględzin;
- 5) podział czynności między policjantami biorącymi udział w oględzinach;
- 6) sposób zabezpieczenia przebiegu oględzin, zwłaszcza zapewnienia bezpieczeństwa ich uczestnikom i uniemożliwienia ucieczki podejrzanemu.

2. Z przeprowadzenia oględzin, o których mowa w § 60, sporządza się protokół i w miarę potrzeby dokumentację techniczną.

Rozdział 9.

Eksperyment procesowy

§ 62. 1. Policjant może na podstawie art. 211 k.p.k. przeprowadzić eksperyment procesowy jednorazowo lub kilkakrotnie, w każdym stadium postępowania, również w toku dokonywania innych czynności, w celu:

- 1) sprawdzenia, czy przestępstwo mogło być popełnione w określonych warunkach;
- 2) sprawdzenia, czy określona osoba mogła w danych warunkach popełnić przestępstwo;
- 3) ustalenia, czy przestępstwo mogło być popełnione w określony sposób;
- 4) ustalenia możliwości wystąpienia określonych skutków przestępstwa w rezultacie działania sprawcy;
- 5) ujawnienia dowodów przestępstwa, w tym śladów kryminalistycznych;
- 6) sprawdzenia prawdziwości zeznań lub wyjaśnień;
- 7) wyjaśnienia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach.

2. Eksperymentu procesowego nie dokonuje się, jeżeli jego przeprowadzenie może:

- 1) zagrażać życiu lub zdrowiu uczestników;
- 2) łączyć się z udziałem pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a k.p.k.;
- 3) łączyć się z udziałem osób, o których mowa w art. 192 § 3 k.p.k., chyba że wyrażą zgodę;
- 4) zagrażać ujawnieniem tajemnicy prawnie chronionej;
- 5) uwłaczać godności osobistej uczestników;
- 6) zagrażać mieniu w rozmiarach niewspółmiernych do znaczenia eksperymentu;
- 7) łączyć się z przybraniem do czynności zwłok.

§ 63. 1. Policjant może przeprowadzić eksperyment procesowy w formie doświadczenia na miejscu zdarzenia lub w innym miejscu, w celu sprawdzenia czy dany rodzaj czynności, zachowania albo zjawiska jest w ogóle możliwy.

2. Policjant może przeprowadzić eksperyment procesowy w formie odtworzenia, które powinno być ściśle powiązane z przebiegiem zdarzenia lub z jego częścią, a więc dokonane w tym samym miejscu, o tej samej porze, a jeśli miało miejsce na terenie otwartym, w takich samych w miarę możliwości warunkach zewnętrznych (atmosferycznych, przy podobnej widoczności, źródłach i natężeniu hałasu).

§ 64. Przed dokonaniem eksperymentu procesowego policjant może sporządzić plan, który może być uzgodniony z prokuratorem nadzorującym postępowanie i powinien określać w szczególności:

- 1) cel, czas i miejsce eksperymentu;
- 2) liczbę i rodzaj zamierzonych doświadczeń;
- 3) szczegółowy scenariusz opracowany w ścisłym związku z hipotetycznym przebiegiem zdarzenia ustalonym w oparciu o wyniki oględzin, zeznania i wyjaśnienia;
- 4) osoby uczestniczące w eksperymencie, ze wskazaniem funkcji do wykonania oraz sposobu powiadomienia o udziale w eksperymencie;
- 5) środki techniczne, środki transportu oraz materiały konieczne do przeprowadzenia eksperymentu;
- 6) ewentualne pytania do uczestników eksperymentu;
- 7) podział czynności między policjantami biorącymi udział w eksperymencie;
- 8) sposób zabezpieczenia przebiegu eksperymentu, zwłaszcza zapewnienia bezpieczeństwa jego uczestnikom i uniemożliwienia ucieczki podejrzanemu.

§ 65. 1. Jeżeli eksperyment procesowy jest samodzielną czynnością procesową, z jego przeprowadzenia sporządza się protokół i w miarę potrzeby dokumentację techniczną.

2. Jeżeli eksperyment procesowy jest częścią oględzin, jego przebieg i wyniki dokumentuje się w protokole oględzin.

Rozdział 10.

Zatrzymanie rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne. Przeszukanie osoby, miejsca, systemu informatycznego

§ 66. W razie konieczności dokonania na podstawie art. 217 § 1 i 5 k.p.k. zatrzymania rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne albo przeprowadzenia na podstawie art. 220 § 3 k.p.k. przeszukania osoby, miejsca lub systemu informatycznego, kierownik jednostki Policji wystawia nakaz wydania rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne albo nakaz przeszukania, w którym wskazuje:

- 1) cel czynności, ze wskazaniem rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne, które mają być odnalezione lub zatrzymane;
- 2) imię, nazwisko i adres osoby, która ma być zatrzymana albo przymusowo doprowadzona - w przypadku przeszukania dokonywanego w tym celu;
- 3) imię, nazwisko i adres osoby, u której ma być przeprowadzona czynność lub nazwę i adres instytucji, w której ma być przeprowadzona czynność;
- 4) dane policjanta kierującego czynnością.

§ 67. 1. Jeżeli przewiduje się konieczność wejścia do obiektu objętego przeszukaniem z użyciem siły fizycznej albo środków technicznych lub chemicznych, prowadzący postępowanie sporządza plan przeszukania, który powinien określać w szczególności:

- 1) cel, czas i miejsce przeszukania;
- 2) sposób działania opracowany według hipotetycznego przebiegu przeszukania, ustalonego na podstawie wyników obserwacji, wywiadów, oględzin, zeznań i wyjaśnień oraz sprawdzeń w bazach danych;
- 3) osoby uczestniczące w wejściu do obiektu i przeszukaniu, ze wskazaniem zadań do wykonania;
- 4) sposób zapewnienia bezpieczeństwa wszystkich osób uczestniczących w wejściu do obiektu i przeszukaniu oraz uniemożliwienia ucieczki osobom znajdującym się w obiekcie;
- 5) środki transportu oraz materiały konieczne do przeprowadzenia przeszukania.

2. Plan, o którym mowa w ust. 1, należy uzgodnić z prokuratorem, jeżeli przeszukanie ma być dokonane w ramach postępowania powierzonego Policji do prowadzenia przez prokuratora.

§ 68. 1. Nie jest potrzebna zgoda kierownika lub zastępcy kierownika instytucji albo organu nadrzędnego na przeprowadzenie przeszukania, o którym mowa w art. 222 § 1 k.p.k.

2. Nie jest wymagana zgoda dowódcy na przeprowadzenie przeszukania pomieszczeń zajętych przez wojsko lub systemu informatycznego należącego do wojska, o którym mowa w art. 222 § 2 k.p.k.

3. O przeszukaniu przez Policję pomieszczenia zajętego przez policjanta albo pracownika Policji należy powiadomić kierownika jednostki Policji, która przeprowadza czynność oraz jednostki Policji, w której policjant pełni służbę lub pracuje pracownik. Przełożony policjanta lub pracownika zajmującego pomieszczenie podlegające przeszukaniu może wyznaczyć osobę, którą przeprowadzający czynność dopuszcza do udziału w przeszukaniu.

§ 69. 1. Jeżeli policjant w toku czynności przeszukania poweźmie przypuszczenie, że w miejscu dokonywania czynności mogą znajdować się rzeczy mogące stanowić dowód w innej sprawie lub podlegające zajęciu w postępowaniu karnym albo dane informatyczne, które nie zostały ujęte w postanowieniu sądu lub prokuratora i nie mają związku z postępowaniem przygotowawczym, w ramach którego przeprowadza się przeszukanie, kontynuuje przeszukanie, a po ich znalezieniu wpisuje je do protokołu i zabezpiecza.

2. Zalecenie zawarte w ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie przypuszczenia, że w pomieszczeniu znajduje się osoba podlegająca zatrzymaniu lub przymusowemu doprowadzeniu.

3. W przypadku odmowy dobrowolnego otwarcia pomieszczenia objętego przeszukaniem policjant może wejść z użyciem siły fizycznej albo środków technicznych lub chemicznych. Użycie środków technicznych lub chemicznych nie może zagrażać bezpieczeństwu osób.

4. Użycie siły fizycznej, środków technicznych lub chemicznych w przypadku, o którym mowa w ust. 3, policjant poprzedza ostrzeżeniem o ich zastosowaniu oraz zabezpiecza pomieszczenie, w którym ma nastąpić przeszukanie, przed ucieczką znajdujących się w nim osób, a także przed zniszczeniem dowodów rzeczowych.

5. Wejście do pomieszczenia przy użyciu siły fizycznej, środków technicznych lub chemicznych, o ile wcześniej nie zostało zaplanowane, powinno być w miarę możliwości uzgodnione z przełożonym, a z prokuratorem wówczas, gdy w ramach prowadzonego lub nadzorowanego postępowania powierzył Policji dokonanie przeszukania.

6. Każdy przypadek wejścia do pomieszczenia przy użyciu siły fizycznej, środków technicznych lub chemicznych oraz każdy przypadek uszkodzenia mienia podczas dokonywania tych czynności powinien być odnotowany w protokole przeszukania i podlega zgłoszeniu właściwemu przełożonemu.

7. W przypadkach, o których mowa w ust. 6, policjant umieszcza w protokole przeszukania informacje na temat przyczyn i skutków użycia siły fizycznej lub środków technicznych albo chemicznych środków do pokonania zamknięć budowlanych lub jakichkolwiek innych przeszkód materialnych uniemożliwiających lub utrudniających otwarcie pomieszczenia.

8. Po zakończeniu przeszukania poprzedzonego użyciem siły fizycznej, środków technicznych lub chemicznych i dokonanego podczas nieobecności domowników lub innych osób upoważnionych do korzystania z pomieszczenia, należy pomieszczenie zabezpieczyć, pozostawiając na drzwiach lub w innym miejscu informację określającą jednostkę Policji, która przeprowadziła czynność wraz z podaniem adresu i kontaktu telefonicznego. Zabezpieczenie w szczególności może polegać na naprawie lub wymianie elementów uszkodzonych podczas takiego wejścia.

9. Przeprowadzający przeszukanie ma prawo żądać od dysponenta lub użytkownika systemu informatycznego ujawnienia hasła lub haseł umożliwiających dostęp do systemu, chyba że dysponentem lub użytkownikiem jest osoba, o której mowa w art. 74, art. 182 lub art. 183 k.p.k

10. Podczas przeszukania systemu informatycznego w przypadku, gdy zasoby przeszukiwanego systemu lub połączonego z nim innego komputera są zaszyfrowane i niemożliwe jest zapoznanie się z nimi bez podania hasła lub klucza prywatnego, można użyć urządzeń lub programów komputerowych umożliwiających dostęp do informacji przechowywanych w systemie komputerowym. Użycie takich urządzeń lub programów należących do osoby, u której czynność jest dokonywana, jest niedopuszczalne nawet za zgodą tej osoby.

11. Jeżeli policjant dokonuje zatrzymania oryginalnego nośnika danych informatycznych, dokonujący tego policjant może uwzględnić wniosek dysponenta tych danych o pozostawienie mu kopii plików niezbędnych dla prowadzonej działalności, o ile posiadanie treści utrwalonych w tych plikach nie jest zabronione.

12. Przeszukania, o którym mowa w ust. 9 lub 10, dokonuje się przy udziale biegłego. Niedopuszczalne jest podczas przeszukania umożliwienie dysponentowi lub użytkownikowi bezpośredniego dostępu do urządzeń lub systemów informatycznych.

§ 70. 1. Policjant kierujący przeszukaniem powinien najpierw zażądać od osoby, której czynność dotyczy, dobrowolnego wydania rzeczy, dla odnalezienia których zarządzono przeszukanie. Gdy wszystkie żądane rzeczy zostały dobrowolnie wydane i nie zachodzi podejrzenie, że w pomieszczeniu mogą znajdować się inne rzeczy mogące stanowić dowód przestępstwa, pochodzące z przestępstwa lub których posiadanie jest zabronione, należy odstąpić od przeszukania.

2. Z zatrzymania rzeczy lub nośników zawierających dane informatyczne sporządza się odpowiednio protokół zatrzymania rzeczy, gdy zatrzymanie nastąpiło w wyniku dobrowolnego wydania lub protokół przeszukania, gdy zatrzymanie nastąpiło w wyniku dobrowolnego wydania już po rozpoczęciu przeszukania lub ujawnienia w toku czynności przeszukania. Ponadto sporządza się w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach pokwitowanie wydanych (odebranych) rzeczy lub danych informatycznych, zawierające ich dokładny opis. Protokół i pierwszy egzemplarz pokwitowania dołącza się do akt głównych, a drugi egzemplarz pokwitowania przekazuje się osobie, u której przeprowadzono zatrzymanie (odebranie) rzeczy.

3. W razie przekazania osobie godnej zaufania przedmiotów wydanych lub znalezionych w toku przeszukania, policjant sporządza w jednym egzemplarzu protokół oddania rzeczy na przechowanie i w dwóch egzemplarzach wykaz rzeczy oddanych na przechowanie, którego kopię pozostawia się u osoby zobowiązanej do przechowania rzeczy jako pokwitowanie.

4. Przedmioty w sprawach z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych tego samego rodzaju i o identycznej zawartości nośników, w szczególności kasyety wideo, płyty CD, CD-ROM, DVD, CD-RW, wpisuje się zbiorczo do protokołu przeszukania lub zatrzymania rzeczy, z podaniem ich łącznej liczby, określeniem rodzaju i nazwy, a także wskazaniem cech pozwalających na ich identyfikację.

5. Zbiorczo należy wpisywać do protokołu przeszukania lub zatrzymania rzeczy także przedmioty inne niż wymienione w ust. 4, jeżeli są wielokrotnością egzemplarzy tego samego rodzaju; należy wówczas podać liczbę egzemplarzy i ich cechy.

6. W protokołach, o których mowa w ust. 2, odnotowuje się użycie sprzętu specjalistycznego, w tym urządzeń lub programów komputerowych umożliwiających dostęp do informacji przechowywanych w systemie komputerowym.

§ 71. 1. W razie konieczności zabezpieczenia większej liczby dokumentów, gdy szczegółowy ich opis w protokole przeszukania lub zatrzymania rzeczy wydłużyłby nadmiernie czas czynności, należy zapakować je w oddzielny pakiet. Prowadzący czynność na opakowaniu oznacza jego zawartość, wpisuje imię i nazwisko osoby, u której zostały one zabezpieczone z datą i podpisem tej osoby, a w przypadku jej nieobecności imię i nazwisko osoby przybranej. Opakowanie pakietu należy tak zabezpieczyć, aby niemożliwe było otwarcie bez naruszenia tej części, na której znajduje się podpis osoby wydającej dokumenty. Jeżeli nie ma później możliwości otwarcia pakietu w obecności osoby wydającej dokumenty, otwarcie następuje komisyjnie.

2. Dokumenty zabezpieczone w sposób, o którym mowa w ust. 1, poddaje się w późniejszym terminie oględzinom, w miarę możliwości z udziałem osoby, która wydała dokumenty lub innej uprawnionej osoby. Jeżeli oględzin nie zakończono w jednym dniu, należy pozostałe dokumenty ponownie zabezpieczyć, umieszczając na opakowaniu podpisy osób biorących udział w oględzinach.

3. Zalecenia opisane w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio także do innych przedmiotów.

§ 72. 1. Jeżeli w toku przeszukania użyto psa służbowego, należy tę czynność traktować jako część składową przeszukania i uczynić o tym stosowną wzmiankę w protokole przeszukania. Zalecenie opisane w § 52 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Dodatkową dokumentację do protokołu, o którym mowa w § 70 ust. 1, mogą stanowić szkice oraz utrwalenia techniczne ujawnionych dowodów lub rzeczy podlegających zajęciu i miejsc ich ukrycia.

Rozdział 11. Biegli, specjaliści i tłumacze

§ 73. Policjant, o ile prokurator nie zastrzegł tej czynności do osobistego wykonania, przed wydaniem postanowienia, o którym mowa w art. 194 k.p.k.:

- 1) określa przedmiot i zakres badań;
- 2) zabezpiecza i kompletuje materiał przeznaczony do badań;
- 3) uzyskuje materiał porównawczy, w razie potrzeby przy udziale lekarza, policjanta komórki techniki kryminalistycznej lub specjalisty nie będącego funkcjonariuszem organów procesowych albo eksperta laboratorium kryminalistycznego lub innego biegłego;
- 4) w razie uzasadnionego przypuszczenia, że mogą zachodzić okoliczności wyłączające biegłego od udziału w sprawie lub inne powody osłabiające zaufanie do jego wiedzy lub bezstronności, wyjaśnia te okoliczności w rozmowie z biegłym;
- 5) określa zakres, w jakim zostaną udostępnione akta sprawy, a w razie potrzeby konsultuje się w tej sprawie z biegłym; jeżeli biegły zwróci się o udostępnienie akt w szerszym zakresie, należy rozważyć argumentację biegłego co do potrzeby wykorzystania w badaniach dodatkowych materiałów, w tym akt w całości; udostępnienie akt postępowania w części może polegać nie tylko na przekazaniu oryginałów lecz również kopii, gdy nie wpłynie to negatywnie na jakość wydanej opinii;
- 6) w razie wątpliwości co do potrzeby powołania biegłego i zakresu badań konsultuje powołanie biegłego z prokuratorem prowadzącym lub nadzorującym postępowanie.

§ 74. Zalecenie opisane w § 73 pkt 6 stosuje się odpowiednio przed wystąpieniem do prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie o powołanie:

- 1) biegłego lekarza lub biegłego psychologa, który ma uczestniczyć w przesłuchaniu (art. 192 § 2 k.p.k.);
- 2) biegłych lekarzy psychiatrów w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego (art. 202 § 1 k.p.k.);
- 3) biegłych, w celu oględzin zwłok i ich otwarcia (art. 209 § 4 i 5 k.p.k.).

§ 75. Policjant, który bezpośrednio uczestniczył w czynności zabezpieczenia materiału dowodowego, nie może pobierać materiału porównawczego, jeżeli istnieje zagrożenie przeniesienia śladów pomiędzy tymi materiałami.

§ 76.1. Jeżeli ustalenie okoliczności mających istotne znaczenie dowodowe wymaga wiadomości specjalnych w określonej dziedzinie, policjant zasięga opinii biegłego z laboratorium kryminalistycznego Policji. Jeżeli przeprowadzenie badań pozostaje poza możliwościami tego laboratorium albo przewidywany czas oczekiwania na wydanie opinii przez to laboratorium utrudniłby prawidłowy tok postępowania, policjant zasięga opinii biegłego wpisanego na listę biegłych sądowych albo innych osób lub instytucji, o których na podstawie dokumentów wiadomo, że posiadają wiadomości specjalne, a także dysponują środkami niezbędnymi do przeprowadzenia badań.

2. Nie należy powoływać biegłych zwłaszcza w sytuacji, gdy pokrzywdzona organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi albo osoba fizyczna lub prawna chroniąca określone prawo, przedstawia dowody, które w sposób oczywisty wystarczają do rozstrzygnięcia, czy czyn zabroniony będący przedmiotem postępowania wyczerpuje znamiona przestępstwa określonego w przepisach chroniących własność intelektualną lub przemysłową.

3. Policjant może odstąpić od powołania biegłego w sprawach dotyczących posiadania niewielkich ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych, w przypadku pozytywnego wyniku testu dokonanego za pomocą testera narkotykowego (wskazującego, że można mieć do czynienia z takim środkiem lub substancją) i przyznania się danej osobie do posiadania takich środków lub substancji.

4. Sprawdzenia w CRD należy dokonać jak najszybciej. Wynik sprawdzenia nie jest dowodem z opinii biegłego. Policjant po otrzymaniu informacji o pozytywnym wyniku sprawdzenia obowiązany jest dopuścić dowód z opinii biegłego poprzez wydanie postanowienia:

- 1) w którym nie umieszcza się pytań związanych z wynikiem sprawdzenia lub rejestracji odwzorowań w CRD;
- 2) do którego jako materiał porównawczy dołącza się oryginalną kartę daktyloskopijną sporządzoną w ramach tego postępowania.

5. Zalecenie sformułowane w ust. 4 stosuje się odpowiednio w przypadku sprawdzeń w genetycznej bazie danych albo innych zbiorach kryminalistycznych.

§ 77.1. Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego należy sporządzić w odpowiedniej liczbie jednobrzmiących egzemplarzy, z przeznaczeniem do akt głównych oraz dla biegłego, podejrzanego, obrońcy i pełnomocnika, jeśli zostali ustanowieni, a także dla pokrzywdzonego oraz do akt kontrolnych, jeżeli projekt postanowienia wymaga akceptacji przełożonego.

§ 78.1. Policjant obowiązany jest zapoznać się z opinią biegłego niezwłocznie po jej uzyskaniu.

2. W razie konieczności ponownego wezwania biegłego w tej samej sprawie i co do tego samego zakresu na podstawie art. 201 k.p.k., policjant upewnia się, czy uzyskana opinia istotnie jest:

- 1) niepełna (czyli nie udziela odpowiedzi na wszystkie postawione pytania albo nie uwzględnia wszystkich istotnych okoliczności lub nie zawiera uzasadnienia wyrażonych w niej ocen i poglądów);
- 2) niejasna (nie pozwala na zrozumienie wyrażonych w niej ocen i poglądów lub sposobu dochodzenia do nich albo zawiera wewnętrzne sprzeczności, nielogiczne lub nie znajdujące oparcia w badaniach wnioski końcowe, jest niezrozumiała lub nie można ustalić na jej podstawie ostatecznego poglądu biegłego).

3. Zmiana postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego może dotyczyć jedynie zakresu ekspertyzy lub pytań postawionych w trybie art. 198 § 3 k.p.k. Wydanie kolejnego postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii innego biegłego może nastąpić, jeżeli:

- 1) opinia jest niepełna lub niejasna albo gdy zachodzi sprzeczność w samej opinii lub między różnymi opiniami w tej samej sprawie, a wadliwości tych nie udało się uzupełnić lub sprostować poprzez ponowne wezwanie lub przesłuchanie biegłego lub biegłych;
- 2) wydana przez biegłego opinia nie stanowi dowodu, gdyż ujawniły się przyczyny wyłączenia biegłego wymienione w art. 196 § 1 k.p.k.;
- 3) ujawniły się powody osłabiające zaufanie do wiedzy lub bezstronności biegłego;

4) biegły nie jest w stanie wydać opinii w określonym czasie z uwagi na jego długotrwałą niedyspozycję.

4. Jeżeli Policja po wydaniu postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego uzyskała informację, że powołany biegły podlega wyłączeniu i nie złożył on jeszcze opinii, to należy wystąpić do prokuratora nadzorującego postępowanie o wydanie postanowienia uchylającego postanowienie o powołaniu biegłego i wydać kolejne postanowienie powołujące innego biegłego.

5. Jeżeli zasadne jest powołanie innego biegłego, mimo że nie zachodzą przesłanki do wyłączenia biegłego powołanego przez Policję albo okoliczności wskazane w art. 201 k.p.k., Policja kieruje do prokuratora wniosek o wydanie postanowienia.

6. Policjant, na podstawie art. 200 § 3 k.p.k. może przesłuchać w charakterze biegłych osoby, które brały udział w wydaniu opinii, w szczególności gdy trudno jest ocenić merytoryczne aspekty opinii ze względu na zawiłość problemu.

7. Ekspertyza wykonana na zlecenie strony nie jest dowodem z opinii biegłego w rozumieniu art. 193 § 1 k.p.k. Uzyskana w ten sposób opinia może być podstawą do powołania biegłego przez organ procesowy. Dopuszczalne jest powołanie w charakterze biegłego autora opinii wykonanej na zlecenie strony postępowania albo przesłuchanie go w charakterze świadka.

§ 79. Zapoznanie się osób, o których mowa w art. 318 k.p.k., z pisemną opinią biegłego należy udokumentować na ostatniej stronie opinii podpisami tych osób, z podaniem dat podpisania.

§ 80. 1. Policjant może powołać w charakterze biegłego również osobę, która wcześniej wykonywała w postępowaniu funkcję specjalisty, jeżeli osoba ta posiada wiadomości specjalne, o których mowa w art. 193 § 1 k.p.k.

2. Policjant może, w razie potrzeby, przesłuchać specjalistę w charakterze świadka.

§ 81. 1. Policjant powinien wezwać tłumacza do każdej czynności procesowej, przy której jego udział jest niezbędny, w celu umożliwienia stronom czynnego udziału w postępowaniu, a także do udziału w czynności dokonywanej z osobą nie władającą językiem polskim.

2. Tłumacza, o którym mowa w art. 204 § 1 pkt 2 i § 2 k.p.k., należy wezwać także wówczas, gdy przesłuchujący policjant zna język, którym włada osoba przesłuchiwana lub w którym sporządzone jest pismo procesowe. Odebranie od tłumacza niewpisanego na listę tłumaczy przysięgłych przyrzeczenia przewidzianego w art. 197 § 1 k.p.k. należy udokumentować w protokole z czynności, do której tłumacz został wezwany.

Rozdział 12. **Konfrontacja**

§ 82. 1. Konfrontacja, o której mowa w art. 172 k.p.k., polega na bezpośrednim i jednoczesnym przesłuchaniu co najmniej dwóch osób, których zeznania lub wyjaśnienia albo treści opinii złożone wcześniej są ze sobą sprzeczne co do istotnych faktów, jeżeli konfrontacja może przyczynić się do wyjaśnienia tych sprzeczności i ustalenia stanu faktycznego. W razie wystąpienia sprzeczności w zeznaniach lub wyjaśnieniach albo między treścią opinii większej liczby osób, policjant może kolejno konfrontować po dwie lub więcej osób, planując wcześniej kolejność konfrontacji.

2. Policja nie dokonuje konfrontacji pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 185a k.p.k., z podejrzanym lub świadkami.

3. Jako pierwsza składa zeznania lub wyjaśnienia osoba, której wypowiedzi ocenia się jako wiarygodne. Przy konfrontacji świadka z podejrzanym jako pierwszy powinien składać zeznania świadek, a następnie wypowiada się podejrzany, jeżeli nie odmówi złożenia wyjaśnień.

4. Jeżeli ze względów taktycznych podczas konfrontacji policjant odstąpił od wyjaśnienia przyczyn zmiany zeznań lub wyjaśnień, osobę zmieniającą podczas konfrontacji swoje poprzednie zeznanie lub wyjaśnienie albo treść opinii, przesłuchuje się po konfrontacji.

5. Policjant w toku konfrontacji nie powinien dopuszczać do nawiązania bezpośredniej rozmowy między konfrontowanymi osobami.

§ 83. Przygotowanie się policjanta do dokonania konfrontacji polega w szczególności na:

- 1) dokonaniu analizy protokołów przesłuchań konfrontowanych osób lub opinii biegłych oraz zapoznaniu się w niezbędnym zakresie z innymi materiałami sprawy;
- 2) określeniu zagadnień mających być przedmiotem konfrontacji;
- 3) właściwym, ze względu na okoliczności sprawy, doborze miejsca i czasu konfrontacji;
- 4) określeniu kolejności wypowiedzi osób konfrontowanych;
- 5) ustaleniu kolejności konfrontacji i odpowiednich przerw między konfrontacjami;
- 6) właściwym doborze osób obecnych przy konfrontacji, z punktu widzenia ich bezpieczeństwa.

Rozdział 13. Okazanie

§ 84. 1. W zależności od założeń taktycznych postępowania i od warunków, jakie można zapewnić, okazanie, o którym mowa w art. 173 k.p.k., następuje:

- 1) bezpośrednio poprzez przedstawienie rozpoznającemu naocznie określonej osoby lub rzeczy;
- 2) pośrednio poprzez przedstawienie rozpoznającemu utrwalonego na nośniku wizerunku (obrazu, fotografii) lub głosu, a także rysunku, rekonstrukcji albo modelu.

2. Policja nie dokonuje okazania pokrzywdzonemu, o którym mowa w art. 185a k.p.k.

3. Policjant dokonujący okazania stosując się do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie warunków technicznych przeprowadzenia okazania (Dz. U. Nr 104, poz. 981) obowiązany jest przestrzegać następujących zasad:

- 1) każda osoba przybrana do osoby okazywanej musi wyrazić zgodę na uczestniczenie w tej czynności;
- 2) w uzasadnionych przypadkach osoba okazywana może wypowiadać słowa lub artykułować głoski wskazane przez prowadzącego czynność;
- 3) odstępuje się od okazania przy użyciu lustra obserwacyjnego, wizjera lub urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie okazania na odległość, jeżeli rozpoznający wnosi o dokonanie okazania bezpośrednio.

§ 85. 1. Policjant okazuje wizerunek osoby, jeżeli:

- 1) osoba podejrzana ukrywa się, przebywa za granicą, w odległym miejscu lub jest obłożnie chora;
- 2) sprawca przestępstwa nie jest znany, ale można przypuszczać, że jego zdjęcie umieszczone jest w kartach albumowych, o których mowa w ust.3;
- 3) okazanie jawne byłoby przedwczesne lub niepożądane, zaś okazanie, o którym mowa w art. 173 § 2 k.p.k., łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub byłoby niemożliwe;
- 4) osoba podlegająca rozpoznaniu zaginęła lub nie żyje.

2. Jeżeli osoba podlegająca rozpoznaniu nie żyje, można zamiast wizerunku okazać rekonstrukcję lub model jej wyglądu.

3. W przypadku rozpoznania na podstawie okazanych zestawu kart albumowych zawierających zdjęcia osób uzyskane na podstawie art. 20 ust. 2a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, policjant wpisuje do protokołu rozpoznania dane osobowe osoby rozpoznanej podane w karcie albumowej, a w razie potrzeby uzyskuje w komórce organizacyjnej Policji do spraw techniki kryminalistycznej właściwej ze względu na miejsce wykonania zdjęcia kopię tego zdjęcia, którą załącza do protokołu. Zdjęć uzyskanych na podstawie art. 20 ust. 2a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji nie wykorzystuje się do sporządzenia tablicy poglądowej.

4. Zdjęcie osoby policjant okazuje w zestawie zdjęć innych osób podobnych, przy czym - w miarę możliwości - powinno ono pochodzić z najbliższego okresu, w którym rozpoznający widział osobę okazywaną. Przy doborze zdjęć wskazane jest, aby zdjęcia barwne okazywać z barwnymi, a czarno-białe z czarno-białymi.

5. Okazanie zdjęć przybranych osób wymaga uzyskania ich pisemnej zgody. Pisemną zgodę umieszcza się w aktach głównych.

6. Przed okazaniem, o którym mowa w ust. 4, policjant sporządza tablicę poglądową poprzez trwałe połączenie zdjęcia z podłożem tablicy, a także:

- 1) numeruje zdjęcia;
- 2) na prawych dolnych rogach zdjęć odciska pieczęć obejmującą także podłoże;
- 3) oznacza tablicę danymi identyfikującymi postępowanie, w związku z którym została sporządzona, a także danymi wskazującymi na to, kto ją sporządził;
- 4) jeżeli w postępowaniu sporządzono kilka tablic, nadaje im kolejne numery porządkowe;
- 5) na odwrocie tablicy umieszcza wykaz osób, których zdjęcia okazano, nie udostępniając go rozpoznającemu.

7. Przy sporządzaniu tablicy poglądowej za pomocą technik komputerowych stosuje się zalecenia zawarte w ust. 6 pkt 1, 3, 4 i 5. Tablicę można opisać na odwrocie. Pieczęć jednostki Policji umieszcza się na pierwszej stronie tablicy lub na odwrocie.

8. Jeżeli policjant okazuje tablice poglądowe ze zdjęciami, czyni o tym wzmiankę w protokole okazania z podaniem nazwiska osoby rozpoznanej i numeru odpowiedniego zdjęcia. Tablica poglądowa stanowi załącznik do protokołu okazania. Tablicę poglądową można okazywać kolejnym osobom w tym samym postępowaniu, jeżeli wiadomo, że nie mogły się porozumieć co do wyniku okazania. Wówczas w treści protokołów z tych czynności należy uczynić stosowną wzmiankę identyfikującą tablicę (data sporządzenia, dane osoby sporządzającej). Tablicy poglądowej nie załącza się do protokołów z kolejnych okazań.

9. Do okazania rekonstrukcji lub modelu wizerunku osoby albo zapisu obrazu lub dźwięku nie przybiera się innych rekonstrukcji, modeli lub zapisów.

10. W razie okazywania wizerunku osoby w postaci zapisu audiowizualnego na nośniku, nośnik ten stanowi załącznik do protokołu. Zalecenia z ust. 8 zdania 3 - 5 stosuje się odpowiednio.

11. Zwłoki okazuje się w miejscu ich znalezienia, kostnicy lub sali sekcyjnej, nie przybierając do tej czynności innych zwłok.

§ 86. 1. Policjant może udać się ze świadkiem lub podejrzanym na miejsce, w którym istnieje możliwość spotkania sprawcy przestępstwa lub świadka. Osobę wskazaną przez świadka lub podejrzanego należy wylegitymować, a w razie istnienia podstaw - zatrzymać.

2. Podczas czynności, o której mowa w ust. 1, należy zapisać personalia osób, które znajdowały się w towarzystwie osoby wskazanej przez świadka lub podejrzanego i przesłuchać je w charakterze świadków, głównie co do faktu, że osoba wskazana była w danym miejscu w chwili wskazania. Świadka lub podejrzanego, który wskazał osobę, należy przesłuchać na tę okoliczność.

Rozdział 14.

Środki przymusu w postępowaniu przygotowawczym

§ 87. 1. Osobę podejrzaną można zatrzymać w przypadkach określonych w art. 244 § 1, 1a i 1b k.p.k. oraz w art. 517b § 1 k.p.k., gdy wystąpi przynajmniej jedna z przyczyn będących następstwem następujących zachowań lub okoliczności:

- 1) obawa ucieczki lub ukrycia się takiej osoby - wynikająca z podjęcia próby ich realizacji, z wypowiedzi tej osoby wskazującej, że opuści ona stałe miejsce zamieszkania bez podania nowego adresu, nie stawi się na wezwania, będzie unikać kontaktu z organem procesowym;
- 2) obawa zatarcia przez osobę podejrzaną śladów przestępstwa - poprzez podejmowanie działań zmierzających do uniemożliwienia lub utrudnienia czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy;
- 3) brak możliwości ustalenia tożsamości osoby podejrzanego, w szczególności w przypadku nieznanego miejsca pobytu tej osoby lub braku dokumentów przydatnych do ustalenia jej tożsamości.

2. W przypadkach określonych w art. 244 § 1b k.p.k., zatrzymanie osoby podejrzanego jest obowiązkowe.

3. Policjant może zatrzymać podejrzanego, o którym mowa w art. 75 § 2 k.p.k., jeżeli spełnione zostały jednocześnie następujące warunki:

- 1) podejrzany został poinformowany o obowiązkach związanych ze stawiennictwem;
- 2) wezwanie do stawiennictwa zostało prawidłowo doręczone.

4. Policjant o zatrzymaniu osoby, o którym mowa w ust. 1 - 3 niezwłocznie zawiadamia prokuratora w sposób uzgodniony przez kierowników powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury i jednostki Policji.

5. Policjant po zatrzymaniu osoby, o którym mowa w ust. 1 - 3, wysłuchując zatrzymanego, obowiązany jest umożliwić mu złożenie wniosków i oświadczeń w celu wskazania okoliczności, które mogą przemawiać za jego zwolnieniem, w szczególności takich, które wykluczają popełnienie przez niego przestępstwa lub wynikają ze stanu zdrowia. Okoliczności podane przez zatrzymanego podlegają niezwłocznemu sprawdzeniu.

§ 88. 1. Policjant sporządza z zatrzymania osoby protokoł w czterech jednobrzmiących egzemplarzach, którego oryginał włącza do akt głównych postępowania, a kopie przekazuje osobie zatrzymanej i prokuratorowi. Dodatkowy egzemplarz włącza się do dokumentacji policyjnego pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych, jeżeli osoba zatrzymana została tam umieszczona.

2. W razie zatrzymania osoby ujętej na podstawie art. 243 k.p.k. czas zatrzymania odpowiada przejściu tej osoby przez Policję.

§ 89. Zażalenie na zatrzymanie przekazuje się niezwłocznie wraz z materiałami sprawy lub ich uwierzytelnioną kopią, bez pośrednictwa prokuratora, do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zatrzymania, a gdy zatrzymanie nastąpiło po wydaniu postanowienia o wszczęciu postępowania - do sądu, w którego okręgu ma siedzibę komórka organizacyjna jednostki Policji prowadząca postępowanie, niezależnie od miejsca zatrzymania; niedopuszczalne jest ingerowanie w jakikolwiek sposób w prawo zatrzymanego do złożenia zażalenia.

§ 90. Po pobraniu zatrzymanego z policyjnego pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych, celem dokonania z jego udziałem czynności procesowych, niedopuszczalne jest pozostawienie go bez dozoru.

§ 91. 1. Kierownik jednostki lub komórki organizacyjnej Policji prowadzącej postępowanie występuje pisemnie do prokuratora w sprawie:

- 1) zastosowania środka zapobiegawczego, o którym mowa w rozdziale 28 k.p.k. - z wyjątkiem tymczasowego aresztowania;
- 2) skierowania do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie, w razie istnienia podstaw, o których mowa w art. 258 § 1-3 k.p.k.

2. Wystąpienie, o którym mowa w ust. 1, powinno zawierać:

- 1) dane osoby podejrzanej albo podejrzanego;
- 2) wskazanie rodzaju wnioskowanego środka zapobiegawczego;
- 3) wskazanie przesłanek dających podstawę do wnioskowania o dany środek zapobiegawczy;
- 4) wskazanie dowodów, które świadczą o dużym prawdopodobieństwie, że osoba podejrzana albo podejrzany popełnił zarzucane mu przestępstwo;
- 5) wskazanie okoliczności, które przemawiają za koniecznością stosowania środka zapobiegawczego na podstawie prawnej powołanej w wystąpieniu.

3. W przypadku ukrywania się podejrzanego Policja występuje do prokuratora o skierowanie do sądu wniosku o tymczasowe aresztowanie i wydanie postanowienia o poszukiwaniu listem gończym.

4. Można występować o zastosowanie dwóch i więcej środków zapobiegawczych łącznie.

5. W wystąpieniu o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci dozoru Policji, o którym mowa w art. 275 k.p.k., należy wskazać odpowiednie w danym przypadku obowiązki podejrzanego, w szczególności można występować o nałożenie obowiązku polegającego na zakazie opuszczania określonego miejsca pobytu, zgłaszaniu się do organu dozoru w określonych odstępach czasu, zawiadamianiu organu dozoru o zamierzonym wyjeździe oraz o terminie powrotu, zakazie kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami, zakazie przebywania w określonych miejscach, zakazie zbliżania się do określonych osób z możliwością określenia stosownej odległości.

6. Obowiązek niezwłocznego powiadomienia organu stosującego dozór Policji (prokuratora lub sądu) o niestosowaniu się oddanego pod dozór do nałożonych obowiązków, spoczywa na kierowniku komórki organizacyjnej Policji wykonującej dozór, chyba że kierownik jednostki organizacyjnej Policji postanowi inaczej. Kopię zawiadomienia przekazuje się do jednostki lub komórki organizacyjnej Policji, w której prowadzone jest postępowanie przygotowawcze dotyczące podejrzanego objętego dozorem Policji.

7. Wystąpienie o zastosowanie środka zapobiegawczego, o którym mowa w art. 276 k.p.k., kieruje się do prokuratora w szczególności wtedy, gdy popełnienie przestępstwa pozostaje w związku z wykonywanymi przez podejrzanego czynnościami służbowymi, działalnością zawodową lub prowadzeniem przez niego określonego rodzaju pojazdów, a zachodzi obawa zacierania dowodów przestępstwa lub ponowienia przestępstwa.

§ 92. 1. W przypadkach uzasadnionych okolicznościami sprawy, kierownik jednostki lub komórki organizacyjnej Policji prowadzącej postępowanie występuje do prokuratora o przedłużenie, zmianę lub uchylenie zastosowanego środka zapobiegawczego.

2. W razie potrzeby przedłużenia tymczasowego aresztowania, wystąpienie kierownika jednostki lub komórki organizacyjnej Policji prowadzącej postępowanie wraz z aktami sprawy powinno wpłynąć do prokuratora w odpowiednim czasie przed upływem terminu. Dla zapewnienia ciągłości czynności procesowych można w jednostce Policji pozostawić kserokopie akt lub ich części.

§ 93. 1. Z tymczasowego zajęcia mienia ruchomego policjant sporządza protokół w czterech jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- 1) pierwszy pozostawia się u osoby, u której dokonano tymczasowego zajęcia mienia - stanowi on jednocześnie pokwitowanie zajętych rzeczy;
- 2) drugi włącza się do akt głównych;
- 3) trzeci niezwłocznie przesyła się prokuratorowi z wnioskiem o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym;
- 4) czwarty włącza się do akt kontrolnych.

2. W razie pozostawienia tymczasowo zajętego mienia u podejrzanego, członka jego rodziny lub osoby godnej zaufania, policjant sporządza w jednym egzemplarzu protokół oddania rzeczy na przechowanie i w dwóch egzemplarzach wykaz rzeczy oddanych na przechowanie. Jeden egzemplarz wykazu pozostawia się u osoby zobowiązanej do przechowania rzeczy jako pokwitowanie.

§ 94. 1. Wniosek o wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym powinien zawierać informacje o rodzaju mienia ruchomego i miejscu, w którym się znajduje.

2. Jeżeli prokurator nie wydał postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym w ciągu 7 dni od daty zajęcia mienia ruchomego, policjant niezwłocznie:

- 1) zawiadamia pisemnie o upadku zajęcia podejrzanego oraz osobę, której oddano pod dozór zajęte mienie, jeżeli prokurator nie zawiadomił tych osób;
- 2) zwraca za pokwitowaniem mienie tymczasowo zajęte osobie, u której zostało zajęte.

§ 95. 1. Policja wnioskuje do prokuratora o:

- 1) nałożenie kary porządkowej w postaci kary pieniężnej, o której mowa w art. 285 § 1 k.p.k. i 287 § 1 k.p.k., a w razie potrzeby jednocześnie o zarządzenie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia;
- 2) obciążenia dodatkowymi kosztami postępowania, o którym mowa w art. 289 § 1 k.p.k.;
- 3) wystąpienie do sądu o aresztowanie, o którym mowa w art. 287 § 2 k.p.k.

2. Wniosek Policji o zastosowanie kary porządkowej powinien w szczególności zawierać:

- 1) określenie sprawy;
- 2) określenie czynu i jego kwalifikacji prawnej;
- 3) dane personalne osoby, której dotyczy;

- 4) określenie charakteru, w jakim dana osoba została wezwana ze wskazaniem prawidłowości wezwania i uprzedzeniem o skutkach niestawiennictwa;
- 5) określenie skutków niewykonania obowiązków, w tym ewentualnych dodatkowych kosztów postępowania;
- 6) propozycje co do rodzaju i wysokości kary, wysokości kary pieniężnej lub obciążenia dodatkowymi kosztami;
- 7) uzasadnienie.

§ 96. 1. Niestawiennictwo oskarżonych, świadków i innych uczestników postępowania z powodu choroby uznaje się za usprawiedliwione, jeżeli spełnione zostały wymogi określone w rozdziale 3 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849 z późn. zm.¹²⁾).

2. Należy na bieżąco aktualizować wykaz lekarzy sądowych z terenu województwa, uprawnionych do wydawania zaświadczeń potwierdzających brak możliwości stawienia się na wezwanie, o którym mowa w art. 117 § 2a k.p.k., wywieszany w siedzibach komend i komisariatów Policji wraz z informacją o innych możliwościach uzyskania zaświadczenia.

3. Wykaz, o którym mowa w ust. 3, należy również wywiesić w posterunkach Policji, jeżeli zostały utworzone.

Rozdział 15.

Przedłużenie okresu prowadzenia i zawieszenie postępowania

§ 97. 1. Wniosek o przedłużenie okresu prowadzenia postępowania wymaga formy pisemnej i powinien wyjaśniać powody, dla których nie można było zakończyć postępowania w przewidzianym terminie, a także wskazywać kierunki dalszego prowadzenia, chyba że określił to prokurator.

2. Policja przekazuje prokuratorowi akta postępowania wraz z wnioskiem o przedłużenie okresu prowadzenia:

- 1) dochodzenia do 3 miesięcy albo na dalszy czas oznaczony - nie później niż 7 dni przed upływem terminu prowadzenia;
- 2) powierzonego śledztwa na czas powyżej 3 miesięcy do roku - nie później niż 7 dni przed upływem terminu prowadzenia;
- 3) powierzonego śledztwa na czas powyżej roku - nie później niż 21 dni przed upływem terminu prowadzenia.

§ 98. 1. Przeszkodami uniemożliwiającymi prowadzenie postępowania poza wymienionymi w art. 22 § 1 k.p.k. i określonymi w art. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232, z późn. zm.¹³) oraz w art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.¹⁴), mogą być w szczególności:

- 1) długotrwała nieobecność podejrzanego w kraju;
- 2) klęska żywiołowa;
- 3) zaginięcie lub zniszczenie akt postępowania.

2. Policjant nie wydaje postanowienia o zawieszeniu postępowania z powodu zarządzonej i trwającej czynności procesowej, chociażby jej wykonanie rozciągało się w czasie, w szczególności w razie oczekiwania na uzyskanie opinii biegłego lub dokumentację z czynności wykonywanych w ramach międzynarodowej pomocy prawnej.

¹²⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 51, poz. 293 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622.

¹³⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1375 oraz z 2010 r. Nr 127, poz. 857 i Nr 182, poz. 1228.

¹⁴⁾Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 66, poz. 469 i Nr 120, poz. 826; z 2007 r. Nr 7, poz. 47, Nr 82, poz. 558; z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 63, poz. 520, Nr 92, poz. 753, Nr 98, poz. 817; z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 143, poz. 962, Nr 213, poz. 1396, Nr 228, poz. 1486; z 2011 r. Nr 63, poz. 322, Nr 105, poz. 614, Nr 117, poz. 678 i Nr 240, poz. 1431.

3. Jeżeli do czasu zakończenia śledztwa lub dochodzenia prowadzonego przeciwko kilku podejrzanym wobec jednego z nich zachodzi przeszkoda uzasadniająca zawieszenie postępowania, przed sporządzeniem aktu oskarżenia lub wniosku o warunkowe umorzenie postępowania albo wniosku przewidzianego w art. 324 § 1 k.p.k. należy wyłączyć sprawę tego podejrzanego do odrębnego postępowania i zawiesić lub wystąpić do prokuratora o wyłączenie.

4. Przepisów ust. 3 nie stosuje się i zawiesza się postępowanie w całości, jeżeli łączne prowadzenie sprawy jest wskazane dla wyjaśnienia okoliczności przestępstwa.

§ 99. 1. Sporządza się łączny wniosek o zatwierdzenie postanowienia o zawieszeniu postępowania z powodu nieujęcia podejrzanego oraz zarządzenie poszukiwania podejrzanego listem gończym.

2. Przed wystąpieniem do prokuratora z wnioskiem o zatwierdzenie postanowienia o zawieszeniu postępowania, policjant prowadzący postępowanie sprawdza, czy zostały zebrane i zabezpieczone wszystkie dostępne materiały dowodowe i podjęto niezbędne czynności w celu wykrycia i ujęcia podejrzanego.

3. Jeżeli poszukiwania podejrzanego okazały się bezskuteczne, Policja zwraca się do prokuratora o wystąpienie do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz wydanie postanowienia o poszukiwaniu listem gończym i jego rozpowszechnienie za pomocą środków masowego komunikowania, w szczególności Internetu.

4. W uzasadnieniu wniosku o wydanie postanowienia o zawieszeniu śledztwa policjant powinien wskazać wszystkie elementy podstawy zawieszenia, czyli zaistnienie faktu uznanego za przeszkodę, długotrwałość tej przeszkody oraz konsekwencje w postaci uniemożliwienia prowadzenia śledztwa.

5. Do uzasadnienia postanowienia o zawieszeniu dochodzenia stosuje się odpowiednio ust. 4.

§ 100. 1. W okresie zawieszenia dochodzenia policjant obowiązany jest dokonywać niezbędnych czynności procesowych; zarówno tych, których potrzeba wynika z ustaleń postępowania przed jego zawieszeniem, jak też tych, których potrzeba wyłoniła się w czasie zawieszenia dochodzenia.

2. Policjant w czasie trwania zawieszenia dochodzenia, nie rzadziej niż co 3 miesiące, sprawdza czy przyczyny zawieszenia trwają nadal. Wynik tego sprawdzenia odnotowuje się w aktach kontrolnych dochodzenia.

3. Po ustaniu przyczyn zawieszenia dochodzenia, policjant występuje do prokuratora z wnioskiem o jego podjęcie, chyba że prokurator sam je podjął.

4. Jeżeli ustały przyczyny, które spowodowały zarządzenie poszukiwania lub wydanie postanowienia o poszukiwaniu listem gończym, należy niezwłocznie wystąpić do prokuratora o odwołanie poszukiwań i zawiadomienie o tym właściwej jednostki Policji.

5. Zalecenia określone w ust. 1-4 stosuje się odpowiednio w zawieszonym śledztwie powierzonym Policji, chyba że prokurator zarządzi inaczej.

Rozdział 16.

Wyłączenie materiałów i łączenie postępowań

§ 101. 1. Policjant może wyłączyć materiały do odrębnego postępowania, wobec poszczególnych osób lub o poszczególne czyny.

2. W dochodzeniu, którego czas trwania prokurator przedłużył na podstawie art. 325i § 1 k.p.k., policjant wydaje postanowienie o wyłączeniu materiałów do odrębnego postępowania za zgodą prokuratora albo na jego polecenie; w przypadku ustnej zgody lub polecenia do akt głównych postępowania dołącza się sporządzoną przez policjanta notatkę urzędową zawierającą wynik uzgodnień z prokuratorem.

3. Zgoda prokuratora, o której mowa w ust. 2, nie jest konieczna, jeżeli materiały wyłączane z dochodzenia dotyczą innych osób lub czynów, niezwiązanych z danym postępowaniem.

4. Jeżeli wyłączenie ze śledztwa ma dotyczyć osób lub czynów, co do których dokonywane były czynności procesowe, policjant wnioskuje do prokuratora o wyłączenie materiałów wraz z odpisem postanowienia o wszczęciu śledztwa. Jeżeli wyłączenie ze śledztwa dotyczy innych osób lub czynów, policjant stosuje odpowiednio ust. 2, a następnie wszczyna dochodzenie lub przekazuje materiały prokuratorowi z wnioskiem o wszczęcie śledztwa.

5. Wyłączając materiały do odrębnego postępowania, policjant wydaje postanowienie, w którym podaje nazwy dokumentów i numery kart akt postępowania oraz oznaczenia dowodów podlegających wyłączeniu. W postanowieniu należy zaznaczyć, czy wyłączeniu podlegają oryginały czy też kopie.

6. Wyłączone do odrębnego postępowania lub pozostawione w aktach głównych kserokopie dokumentów należy poświadczać za zgodność z oryginałem na każdej stronie kserokopii.

7. Policjant wyłączając materiały dochodzenia do odrębnego postępowania tylko wówczas wydaje postanowienie o wszczęciu dochodzenia, jeżeli wyłączenie nie obejmuje czynu będącego przedmiotem postępowania pierwotnego. Wyłączone materiały, dla których właściwą formą postępowania jest śledztwo, niezwłocznie przekazuje się prokuratorowi.

8. Jeżeli nie ma zastosowania zalecenie sformułowane w ust. 7, policjant dołącza kopię postanowienia o wszczęciu dochodzenia, z którego dokonano wyłączenia. Czas trwania wyłączonego postępowania liczy się od daty wszczęcia postępowania pierwotnego.

9. Przepisy o wyłączeniu stosuje się odpowiednio przy wyłączaniu materiałów do innych postępowań, w szczególności dotyczących czynów wyczerpujących znamiona wykroczenia albo przy przekazywaniu materiałów organom prowadzącym postępowanie dyscyplinarne.

10. Jeżeli śledztwo jest prowadzone o czyn karalny, o którym mowa w art. 1 § 2 pkt 2 lit. a u.p.n., popełniony przez nieletniego wspólnie z dorosłym i zachodzi konieczność wyłączenia materiałów dotyczących nieletniego w celu przekazania sędziemu rodzinnemu, policjant przekazuje akta prokuratorowi z wnioskiem o wydanie stosownego postanowienia.

§ 102. 1. Jeżeli w postępowaniu uzyskano dowody wskazujące, że podejrzany dopuścił się innych przestępstw, w sprawie których postępowanie zostało umorzone, policjant niezwłocznie występuje do prokuratora z wnioskiem o podjęcie lub wznowienie postępowania. Policjant, stosując przepis art. 325f § 3 k.p.k., sam podejmuje dochodzenie, w którym wydano postanowienie o jego umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw.

2. Jeżeli dla postępowań, o których mowa w ust. 1 zdanie drugie, po ich połączeniu przewidziane jest prowadzenie wspólnego postępowania w formie dochodzenia, policjant łączy postępowania bez konieczności powiadamiania prokuratora.

3. W razie łączenia dochodzeń będących w toku policjant stosuje odpowiednio zalecenie zawarte w § 101 ust. 2.

4. Jeżeli przy łączeniu dochodzeń podjętych na podstawie art. 325f § 3 k.p.k. okaże się, że postępowanie połączone prowadzone będzie w formie śledztwa, wniosek o połączenie należy zamieścić we wniosku o wszczęcie śledztwa.

5. O połączenie postępowań, z których przynajmniej jedno było prowadzone lub aktualnie jest prowadzone w formie śledztwa lub dochodzenia zakończonych na podstawie innych przyczyn niż umorzenie dochodzenia w trybie rejestrowym - należy wystąpić do prokuratora.

6. Zalecenie zawarte w ust. 5 stosuje się odpowiednio do dochodzeń zakończonych na podstawie innych przyczyn niż wskazane w art. 325f § 1 k.p.k.

7. Przy łączeniu dochodzeń równocześnie prowadzonych należy kierować się zasadami:

- 1) dochodzenie później wszczęte dołącza się do wcześniej wszczętego;
- 2) do akt dochodzenia, w którym stosuje się tymczasowe aresztowanie, włącza się akta łączonego dochodzenia, niezależnie od czasu wszczęcia tego dochodzenia;
- 3) czas trwania połączonych dochodzeń liczy się od tej daty wszczęcia łączonych dochodzeń, która jest wcześniejsza.
- 4) Policjant łączy postępowania wydając postanowienie w tej sprawie.

8. Policjant łączy postępowania wydając postanowienie w tej sprawie.

9. Kolejne zawiadomienia dotyczące tego samego przestępstwa można łączyć w jednym postępowaniu albo włączać do już wszczętego postępowania, bez wydawania postanowień o połączeniu. W pozostałych przypadkach, gdy zachodzą przesłanki do prowadzenia jednego postępowania, łączy się sprawy wszczęte stosując odpowiednio zalecenie zawarte w ust. 2.

Rozdział 17.

Zamknięcie postępowania, akt oskarżenia, umorzenie postępowania

§ 103. 1. Zaznajomienie z materiałami dochodzenia następuje na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy po przeprowadzeniu w dochodzeniu czynności wystarczających do wystąpienia do prokuratora z wnioskiem o podjęcie jednej z następujących decyzji kończących dochodzenie:

- 1) wniesienie aktu oskarżenia, o którym mowa w art. 331 § 1 k.p.k.;
- 2) skierowanie do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, o którym mowa w art. 336 § 1 k.p.k.;
- 3) wystąpienie do sądu z wnioskiem o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających, o których mowa w art. 324 § 1 k.p.k.

2. Bezpośrednio przed czynnością, o której mowa w ust. 1, lub w innym wyznaczonym przez policjanta prowadzącego poprzedzającym tę czynność terminie, podejrzany i jego obrońca mają prawo do przejrzenia akt dochodzenia. Określając termin zapoznania się podejrzanego z materiałami dochodzenia policjant bierze pod uwagę kryteria rzeczowe tej czynności, a w szczególności obszerność materiału dowodowego, jego czytelność oraz indywidualne zdolności percepcyjne podejrzanego.

3. Udostępnienie do przejrzenia podejrzanemu i jego obrońcy akt dochodzenia następuje zawsze w obecności policjanta prowadzącego, a gdy nie jest to możliwe, w obecności innego policjanta upoważnionego przez prowadzącego dochodzenie lub przez jego bezpośredniego przełożonego. Udostępnienie akt może nastąpić bezpośrednio przed zaznajomieniem z materiałami dochodzenia lub w innym terminie poprzedzającym zaznajomienie.

4. Zaznajomienie z materiałami dochodzenia obejmuje wszystkie jego materiały, a także polega na poinformowaniu o przeprowadzonych dowodach i ich znaczeniu dowodowym, również w zakresie dotyczącym innych podejrzanych w tej sprawie. W sprawach wieloosobowych, gdy policjant uzna to za zasadne, dopuszczalne jest grupowe zaznajomienie podejrzanych z materiałami dochodzenia.

5. Jeżeli podejrzany lub jego obrońca nie stawił się bez usprawiedliwienia w terminach wyznaczonych na przejrzenie akt dochodzenia albo do zaznajomienia się z materiałami postępowania – nie wyznacza się nowych terminów tych czynności.

§ 104. 1. Czynności, o których mowa w § 103 ust. 1, nie przeprowadza się przed rozpoznaniem zgłoszonych wniosków o uzupełnienie postępowania.

2. Po uzupełnieniu dochodzenia o wnioskowane czynności, o których mowa w art. 321 § 5 k.p.k., policjant na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy zaznajamia ich z materiałami, no to ciekawez prawem wcześniejszego przejrzenia akt dochodzenia - w uzupełnionym zakresie.

3. Jeżeli dochodzenie toczy się przeciwko kilku podejrzanym, a uzupełniano je na wniosek tylko niektórych podejrzanych, to z zebranymi dodatkowo materiałami zaznajamia się tylko tych podejrzanych i ich obrońców, których uzupełnienie dotyczy i jedynie wtedy, gdy o to wnosili.

4. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia dochodzenia, policjant na podstawie art. 325g § 1 k.p.k. wydaje jedno postanowienie o zamknięciu dochodzenia niezależnie od liczby podejrzanych, jeśli przynajmniej jeden z podejrzanych jest tymczasowo aresztowany.

§ 105. 1. Policjant prowadzący dochodzenie niezwłocznie po jego zakończeniu może sporządzić akt oskarżenia, zgodnie z wymogami zawartymi w art. w 332 k.p.k., który wraz z aktami, śladami kryminalistycznymi i innymi dowodami rzeczowymi przekazuje prokuratorowi.

2. Podając w akcie oskarżenia kwalifikację prawną, należy podać wszystkie zbiegające się przepisy. Należy również podać dane dotyczące zatrzymania, zastosowania tymczasowego aresztowania albo innego środka zapobiegawczego, jeśli takowe stosowano.

3. W razie objęcia aktem oskarżenia kilku osób wymienia się w kolejności sprawców, podżegaczy i pomocników zamieszczając po danych osobowych treść stawianych zarzutów, przy czym czyny zagrożone surowszymi karami powinny być wymienione w pierwszej kolejności.

4. W przypadku sporządzania aktu oskarżenia o czyn popełniony przez kilku oskarżonych należy wymienić w konkluzji imiona i nazwiska wszystkich współsprawców objętych tym aktem. Jeżeli przeciwko któremuś ze współsprawców toczy się odrębne postępowanie lub wyłączono materiały do odrębnego postępowania, jego danych nie umieszcza się w konkluzji, odpowiednią wzmiankę zamieszcza się w uzasadnieniu, jeżeli jest sporządzane.

5. Jeżeli policjant sporządza uzasadnienie do aktu oskarżenia, to poza danymi wymienionymi w art. 332 § 2 k.p.k., zamieszcza dane o oskarżonych, co do których wydano postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym oraz wyłączono poszczególne czyny do odrębnego prowadzenia lub postępowanie umorzono.

6. Dołączając do aktu oskarżenia listę osób pokrzywdzonych, o której mowa w art. 333 § 3 k.p.k., policjant podaje właściwe numery kart akt sprawy osób w niej wymienionych.

7. Wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy następuje przez wymienienie nazwy sądu i jego siedziby zgodnie z właściwością rzeczową i miejscową.

8. Policjant sporządza akt oskarżenia w tylu jednobrzmiących egzemplarzach, aby oryginał dołączyć do akt głównych, a po jednym odpisie do akt kontrolnych Policji i podręcznych prokuratora, a także dla każdego oskarżonego oraz obrońców oskarżonych pozbawionych wolności.

§ 106. Jeżeli w toku postępowania zaistniały przesłanki uzasadniające wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o wydanie wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych przez prokuratora z podejrzanym kary lub środka karnego – policjant przekazując prokuratorowi akta postępowania wraz z aktem oskarżenia, jeżeli go sporządził, wnioskuje o zastosowanie trybu przewidzianego w art. 335 k.p.k.

§ 107. Jeżeli w wyniku śledztwa lub dochodzenia prowadzonego przeciwko kilku podejrzanym zachodzą podstawy, o których mowa w art. 66 k.k., do warunkowego umorzenia postępowania w stosunku do jednego lub niektórych z nich, wówczas co do innych podejrzanych policjant występuje do prokuratora o wyłączenie sprawy w odpowiedniej części do odrębnego prowadzenia.

§ 108. 1. Policjant umarza postępowanie wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa, jeżeli znajdą okoliczności określone w art. 322 § 1 k.p.k., przy czym treść postanowienia o umorzeniu powinna być sformułowana z uwzględnieniem art. 322 § 3 k.p.k. - o ile prokurator nie zastrzegł tej czynności do osobistego wykonania.

2. W przypadku zaistnienia jedynie okoliczności określonych w art. 322 § 3 k.p.k. postępowanie należy kontynuować do czasu ostatecznego wyczerpania możliwości wykrycia sprawcy przestępstwa. W uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu postępowania należy:

- 1) wymienić podejrzanego, przeciwko któremu postępowanie się toczyło i stawiane mu zarzuty;
- 2) zwięźle przedstawić zrealizowane czynności i poczynione na ich podstawie ustalenia;
- 3) ocenić zebrane dowody;
- 4) wskazać podstawy prawne i faktyczne podstawy umorzenia.

3. Jeżeli w postanowieniu o umorzeniu dochodzenia zawarto uzasadnienie, ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli w toku prowadzonego postępowania okaże się, że czyn stanowi tylko wykroczenie, policjant, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., umarza postępowanie stosując zalecenie zawarte w § 6 ust. 6. Zasady sporządzania i kierowania wniosków o ukaranie do sądów regulują odrębne przepisy.

5. Postępowanie może być umorzono w całości lub w części. Umorzenie postępowania w części może dotyczyć osób, zarzucanych czynów lub zdarzeń objętych postępowaniem.

§ 109. Można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw w przypadku stwierdzenia, że w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie uzyskano danych stwarzających dostateczne podstawy do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych oraz na miejscu zdarzenia nie ujawniono śladów działania sprawcy nadających się do badań identyfikacyjnych, a w szczególności, jeśli w trakcie czynności, o których mowa w art. 304a k.p.k., pokrzywdzony zeznał, iż:

- 1) w czasie popełniania przestępstwa nie miał bezpośredniego kontaktu ze sprawcą lub kontakt był krótkotrwały;
- 2) nie jest w stanie odtworzyć wyglądu sprawcy;
- 3) nie było innych świadków przestępstwa.

§ 110. 1. Po wydaniu postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw Policja zawiadamia o tym podmioty wymienione w art. 305 § 4 k.p.k., z pouczeniem o przysługujących im uprawnieniach.

2. Jeżeli zażalenie, o którym mowa w art. 325f § 4 k.p.k., zostało złożone po terminie lub przez osobę nieuprawnioną, policjant prowadzący dochodzenie wydaje zarządzenie odmawiające przyjęcia środka odwoławczego. Policjant prowadzący dochodzenie może także wydać zarządzenie odmawiające przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia. Na zarządzenia te przysługuje zażalenie, o czym wnoszącego zażalenie należy pouczyć.

3. W przypadku uwzględnienia zażalenia albo wniesienia zażalenia na zarządzenia, o których mowa w ust. 2, Policja niezwłocznie przekazuje je wraz z aktami dochodzenia prokuratorowi właściwemu do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem.

4. Sposób postępowania z aktami dochodzenia po uprawomocnieniu się postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw określają odrębne przepisy.

§ 111. We wniosku do prokuratora należy wskazać właściwą podstawę zakończenia postępowania i wnieść o:

- 1) zatwierdzenie bądź sporządzenie aktu oskarżenia;
- 2) wystąpienie do sądu o warunkowe umorzenie;
- 3) zatwierdzenie postanowienia bądź umorzenie postępowania z uwagi na zaistnienie przesłanek, o których mowa w art. 17 § 1 k.p.k., ze wskazaniem konkretnej przesłanki lub przesłanek;
- 4) zatwierdzenie postanowienia bądź wydanie postanowienia o umorzeniu śledztwa z powodu niewykrycia sprawców;
- 5) zatwierdzenie postanowienia bądź wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania z powodu niepopelnienia przez podejrzanego zarzucanego mu przestępstwa.

Rozdział 18.

Podjęcie na nowo i wznowienie postępowania

§ 112. 1. Po umorzeniu postępowania Policja dokonuje czynności sprawdzających w celu ustalenia, czy istnieją podstawy do podjęcia na nowo lub wznowienia postępowania, tylko na zlecenie prokuratora. Czynności te nie mogą przekształcić się w czynności postępowania, a w szczególności niedopuszczalne jest przesłuchanie w jakimkolwiek charakterze osoby, przeciwko której postępowanie ma się toczyć.

2. Materiały zebrane w trybie 327 § 3 k.p.k. Policja przekazuje prokuratorowi.

3. Wniosek o podjęcie śledztwa lub dochodzenia umorzonego na innej podstawie niż określona w 325f § 1 k.p.k. albo o wznowienie postępowania kieruje się do prokuratora, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu. We wniosku należy określić sygnaturę akt umorzonego postępowania, jego rodzaj, podstawę umorzenia oraz wskazać na okoliczności i dowody uzasadniające podjęcie lub wznowienie postępowania.

4. Dochodzenie, o którym mowa w art. 325f § 1 k.p.k., może być podjęte przez Policję, jeżeli zostały uzyskane dane pozwalające na wykrycie sprawcy. Jeżeli uzyskanie tych danych nastąpiło w wyniku czynności operacyjno - rozpoznawczych, dokumentuje się to w notatce urzędowej będącej podstawą do podjęcia dochodzenia.

5. Zalecenie zawarte w ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku wystąpienia przesłanek do wydania postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania.

§ 113. 1. Jeżeli Policja ujawni dane wskazujące na niezasadność prawomocnego umorzenia postępowania w stosunku do osoby, która występowała w charakterze podejrzanego, niezwłocznie przekazuje prokuratorowi, który wydał lub zatwierdził postanowienie o umorzeniu, materiały zawierające te dane z wnioskiem o uchylenie postanowienia przez Prokuratora Generalnego.

2. O wystąpieniu z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, powiadamia się odpowiednio:

- 1) sprawującego nadzór służbowy kierownika komórki organizacyjnej służby kryminalnej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji;
- 2) dyrektora Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji - w sprawach prowadzonych w służbie śledczej;
- 3) dyrektora Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji - w sprawach prowadzonych w komórkach służby kryminalnej właściwych w sprawach wewnętrznych.

3. Jeżeli Policja ujawni okoliczności, o których mowa w art. 68 k.k., informuje o nich niezwłocznie prokuratora, który skierował do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania wobec określonej osoby.

§ 114. Wytyczne wchodzi w życie z dniem 1 marca 2012 r.

Komendant Główny Policji

nadinsp. Marek DZIAŁOSZYŃSKI